БҮХЭ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряг-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДҮҮДЭЙ, БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН.

№ 157 (6086)
АВГУСТЫН
5
СУББОТО
1950 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Эб найрамдал хамгаалха тухай Стокгольмско Уряада 115 миллион 275940 советскэ гражданинууд гараа табиба

Эб найрамдал хамгаалха Советскэ Комитедһээ

Атомна зэбсэгые хориможолхо тухай, агрессиин ба улад зониие олоор хюдаха зэбсэгые түрүүн хэрэглэһэн правительстые сэрэгэй гэмтэн гэжэ соносхохо тухай эб найрамдалай тала барингшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын Комитедэй Стокгольмско Уряада гар табихын тула СССР дотор ябуулагдажа байгаа кампанинай дүнгүүдые эб найрамдал хамгаалха Советскэ Комитет согсолбо. Эб найрамдал хамгаалха Советскэ Комитедэй шиидхэбэриин үндэһөөр, 16-һаа дээшэ наһанай бүхы гражданинууд Стокгольмско Уряада гар табижа шадаха байгаа.

Нютагуудһаа абтаһан мэдээсэлнүүдые үндэһэ болгон, эб найрамдал хамгаалха Советскэ Комитедэй тодорхойлһоной ёһоор, атомна зэбсэг хорихо тухай Уряада гар табилга орон доторнай, алас холын зарим районуудһаа бэшэндэ дүүргэгдэж, эдэ районуудта тус кампани мүн лэ тон һаядаа дүүргэгдэхэ байна.

Кампаниин эхилһэнһээ хойшо —июниин 30-һаа августын 1 хүрэтэр — эб найрамдалай тала барингшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын Комитедэй Уряада бүхыдөө 115 миллион 275940 советскэ гражданинууд гар табиба.

Советскэ Союзай бэе хүсэһэн хүн зон барандаа дайнда эсэргүү-сэхэ, атомна зэбсэг хорихо, тус хорилтые сахихын тула уласхоорондын хиналта байгуулха, ямар-нэгэн орондо эсэргүүгээр атомна зэбсэг хэрэглэһэн правительстые сэрэгэй гэмтэн гэжэ соносхохо хүсэлтэй байһаниинь кампаниин дүнгүүдһээ харагдана.

Советскэ хүнүүд Стокгольмско Уряада нэгэн һаналаар гар табихадаа, эб найрамдалда дуратайгаа, бүхы арадуудтай хани харилсаатай байхые хэлбэришэгүйгөөр хүсэдэгөө бүхы дэлхэйдэ элирхэйлэн харуулаа, дайнда эсэргүү, эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө, арадуудай аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлэй аюун хэрэгтэ шэнэ оруулалта хэжэн байна. Эб найрамдалай тала барингшадай уласхоорондын эмхидэмэл фронт хадаа советскэ арадай нэрэ дээрэ үкэн ба найдабарита түшэг тулгууритай байна.

Олон тоото суглаануд ба митингнүүдые хэжэ, СССР-эй ажалшад болбол корейскэ арадта эсэргүү дээрмэдэлгын дай ябуулагша гадаадын агрессорнууд тушаа ехэ зэбүүрхэл мэдүүлэжэ, Кореяһээ гадаадын сэрэгүүдые дары сагаар гаргахые эринэ.

СССР дотор Стокгольмско Уряада гар табилга хадаа городууд ба деревнинүүдтэ политическэ хүсэтэ дэбжэлтын оршон байдалда ябуулагдаба. Советскэ правительствын Сталинска эб найрамдалай гадаадын политические советскэ арад хүсэдөөр, нэгэн һаналаар үшөө һанахаа харуулба.

Эб найрамдалай тала барингшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын Комитедэй Уряада гар табиха кампаниин дүнгүүд хадаа Советскэ Союзай арадууд өөрынгөө правительствын хүтэлбэри доро саашадаашье бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө, дайнда эсэргүү тэмсэлшэдэй түрүүшын зэргэдэ ябаха байһан тухай гэршэлбэ.

Таряа хуряалгые ба тушаалгые эмхитэйгээр эхилхэ

Хүдөө ажахын жэлэй тон хариуусалгатай үе— таряа хуряалгын ба тушаалгын үе эхилбэ. Республикын олонхи колхозуудай поле дээрэ тарян эдеэшэбэ. Прибайкальска, Бичурын, Кударын, Хэжэнгын, Баргажанай ба бусад аймагуудай зарим колхозууд мүнөө намарай хара таряанай ба хабарай ороохо культурануудай урғасын түрүү-гектарнуудые хадаад байна.

Урғаса хуряалга ба түрэндэ таряа тушаалга хадаа тон ехэ удхашанартай ажахын-политическэ кампани мүн. «1950 ондо урғаса хуряалгые ба хүдөө ажахые продуктнуудай бэлэдхэлые үнгэргэхэ тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоол болбол колхозно тарягшадай ажал хүдэлмэриин дайшалхы программа болоо. Энэ тогтоолые хүтэлбэри болгон, манай республикын түрүү колхозууд урғаса хуряалгада ба гүрэндэ таряа тушаалгада амжалтатайгаар бэлэдхэһэн байна. Прибайкальска аймагай Буденныи нэрэмжэтэ, «Красный партизан» колхозууд хуряалгын машина зэмсэгүүдые урдаһаа бэлдэжэ шадаһан дээрэһээ мүнөө таряа хуряалгада хэдэн олон жатканууды табижа шадаба.

Мүнөө жэлэй урғаса хуряалга ехэд илгаатай байна. Энэ илгаа юуб гэхэдэ, тарян эртэ ба нэгэ жэгдэ эдеэшэжэ, комбайнуудые ба простой машинануудые урғаса хуряалгын түрүүшын үдэрһөө үнӭхөөсэтэйгөөр ашаглаха хэрэгтэй болоһон байна. Тэрэнһээ гадна, манай республика дотор комбайнууд ба жатканууд хуряалгын гол машинанууд мүн. Комбайнуудта ба комбайнернуудта тусгаар анхарал хандуулхэ хэрэгтэй, — гэжэ нүхэр Сталин һургадаг. — Ороохо таряашадай ажахыда эгээн харюусалгатай хэрэг хадаа хуряалга мүн гэжэ таанар мэдэнэт. Хуряалга — сезонно хэрэг гээшэ, тэрэ хүлеэхэ дуратай юм. Саг соонь хуряабал —шуухэш, хуряалгада гээгдэбэл —алдахаш. Комбайнын удхашанар юуб гэхэдэ, тэрэ болбол урғасые саг соонь хуряахада туһалдаг байна». Тиимэһээ түрүү МТС-үүд ба колхозууд нэн түрүүндэ комбайнуудаа ба жатканууда һайнаар заһабарилжа дүүргэбэн, комбайнова агрегадуудые бүридхэһэн байха юм.

Гэхэтэй хамта, зарим аймагуудай колхозууд ба зарим МТС-үүд таряа хуряалгада бэлэдхэлые үшөө дүүргээгүй байна. Прибайкальска аймагта комбайнуудай ба жатканудай заһабарилга дүүргэгдээгүй байһаа гадна, таряа сэбэрлэлгын машинануудай һаял заһабарилгада эхилээ. Яруунын ба Хоринай аймагай колхозууд жатканууддаа гурбанай нэгэ хүбиие заһабарилаад байна. Кяхтын МТС 17 комбайнуудайнгаа миил 6-ень заһабарилаад, молотилкануудай ба жаткануудай заһабарилгые эхилээгүй байха юм. Тэрэшэлэн Гэшэйн, Үдын, Хонхолойн, Сайн-Усанай МТС-үүдтэ комбайн заһабарилга хангалтагүй ябажа байна. Мүн олон аймагуудай колхозуудта зерносушилканууды, складуудые, амбаартануудые ба транспортна хэрэгсэлнүүдые түхээрэлгэ бүтэшэгүй удаанаар ябуулагдана.

Дурсагдаһан аймагуудай хүтэлбэрилэгшэд хадаа хуряалгада бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ хайша хэрэггүй хандахаяа ба тэрээнииэ өөрөө бүтэхэдэнь шахуу табихаяа болихо, урғаса хуряалгада ба гүрэндэ таряа тушаалгада бэлэдхэлые дары дүүргэхын тула эрид хэмжээнүүдые абаха уялгатай. Хуряалгада оролцые оройтуулжа яашье болохогүй. Юундэб гэхэдэ, эдеэшэһэн тарян адхаржа, ороохо таряанай ехэ гээлтэ болохо байна. Мүнөө механизаторнуудай ба колхознигуудай зорилго хадаа үдэр һүниие мэдэнгүй ажаллажа, бүхы машина зэмсэгүүдээ һайнаар түхеэрэжэ, үргэлжын хуряалгада эмхитэйгээр гараха ябадал болоно.

Хуряалгын хүдэлмэринүүдтэй нэгэн хамта гүрэндэ таряа тушаалгые ябуулха шухала. Колхозуудай түрүүшын нангин уялга хадаа таряа тушаалгаар гүрэнтэеэ сүм тооцоо ябадал мүн. Партиина ба ажахын кадрнуудые, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдые нүхэр Сталин иингэжэ һургана: «...Гол зорилгоһоо бү һамааргаты, хуряалгын түрүүшын үдэрнүүдһээ таряабэлэдхэлые дэлгэрүүлээд, урғасые ябуулагты, ушарынь түрүүшын зорилго—таряабэлэдхэлгэ түсэбые гүйсэдхэлгэ мүн...».

Гүрэндэ таряа тушаалгын август һарын график баталагдаа. Энэ графигые час, үдэр бүхэндэ заатагүй дүүргэхэ гээшэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй уялга мүн. Таряа тушаалгые эмхитэйгээр ябуулхын тулада транспортна бригаданууды бүридхүүлэ, тэдэниие хэрэгтэй бүхы юумэнүүдээрнь бүрин хангаха шухала. МТС-үүд хадаа гүрэндэ таряа тушаалгадань колхозуудта туһалха зэргэтэй.

Урғаса хуряалгын ба таряабэлэдхэлэй түсэбые дүүргэлгын амжалта хадаа ажалшадай дунда партиина организацинуудай ябуулһан ниитэ-политическэ ба эмхидхэлэй хүдэлмэриһөө дулдыдаха байна. Мүнөө үедэ партиина организацинуудай ниитэ-политическэ хүдэлмэриин центр хадаа полевойстанууд ба тракторна бригаданууд болохо ёһотой. Колхознигуудай ба механизаторнуудай ажалай эдэбхи үсэхэлые дээшэлүүлхэ, таряа хуряалгые ба тушаалгые түргэн хугасаатайгаар дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гээшэ парторганизацинуудай зорилго мүн.

Нютагай партиина, советскэ ба хүдөө ажахын органууд илангаяа мүнөө үедэ ажахын бүхы кампанинуудые зүбөөр зохилдуулан ябуулха ёһотой. Эдэнэй шухала зорилго гэбэл, таряа хуряалгые ба тушаалгые эмхитэйгээр эхилжэ, амжалтатайгаар ябуулха, тэрэнтэй хамта тэжээл бэлэдхэлэй темпые заашье һуларуулхагүй, харин хурдадхаха ябадал болоно.

Талха татагшадай рапорт

Стокгольмско Уряа доро гар табихадаа Улан-Удын мелькомбинадай бүхы хүдэлмэришэд июль һарын түсэбые заатагүй 110 процент дүүргэхэбди гэһэн уялга абаа һэн. Энэ томо комбинадта талха таталгые 10 процентээр дээшэлүүлхэ гээшэ городой ажалшадта түсэбэй дээдэ тэр хэдэн арбаад мянган пууд эрхим шанартай талха, хилээмэ үгэхэ гэһэн уялга байһыень мэдэнэбди.

Мелькомбинадай коллектив июль һара соо абаһан уялгаяа 15 процентээр үлүүлэн дүүргэв. Август һарада уялгата түсэбөө бүрин ехээр үлүүлэн дүүргэхын, талха таталгые һайжаруулхын, хорохото ба гээлтые оттолон усадхахын түлөө комбинадай хүдэлмэришэд тэмсэжэ байна.

Комбинадай хүдэлмэришэдэй мүрысөөн

Улан-Удын мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэд эб найрамдалай стахановска вахтада жагсаһаар һара шахуу болобо.

Цех бүхэнэй коллективүүд энэ вахтада жагсахынгаа урда тээ үйлэдбэриингөө суглаануд дээрэ улам дээшэлүүлхэ үйлэдбэриин уялганууды абаа һэн. Мүнөө бригада, халаан ба цех бүхэнэй коллективүүд абаһан уялгануудаа болохо дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна.

Комбинат бүхы дээрээ июль һара соо продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө 107,9 процент дүүргэв.

Мал үсэлэлгын цехтэхи хүдэлмэришэдэй ба бригадануудай хоорондо социалистическэ мүрысөөн зүбөөр эмхидхэгдэнэ. Цехын начальник нүхэр Парфёнов үдэр бүхэндэ хүдэлмэришэд түд бүрин уялгануудай ямараар дүүргэгдэжэ байһаниие шалган харадаг байха юм.

Стахановец Коноваленко гэгшын хүтэлбэрилдэг мал үсэлэгшэдэй бригада эдэбхитэй эмхитэйгээр хүдэлмэрилжэ, халаанайнгаа нормые саг үргэлжэ 130 процентһээ доошо бэшээр дүүргэнэ. Энэ цехынхид ниимэ ехэ үүсхэл оролдолго гаргажа хүдэлмэрилһэнэйнгөө ашаар июль һара соо түсэбһөө гадуур 40 вагон мяханай продукт үгэбэ.

Арһа дабһалдаг цехтэ Лидия Корабельниковагай жэшээгээр материал арбилха талаар нилээд амжалтанууд туйлагдаба. Арһа дабһалалые техническэ заабариин ёһоор ябуулжа, хэрэглэгдэһэн дабһые суглуулан дахин хэрэглэһэнһээ гансахан июль соо 15,8 тонно дабһан арбилагдаба.

—Бидэнэр эб найрамдалай стахановска вахтада жагсаад байхадаа, Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые улам хүгжөөхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа гарган хүдэлмэрилнэбди. Үнгэрэгшэ июль һарын даалгабарие 180 процент дүүргэбди,—гэжэ арһа дабһалагшадай бригадир нүхэр Акишан хөөрэнэ.

Комбинат дотор эб найрамдалай стахановска вахтын эхилхэһээ урда тээ 54 бригаданууд эрхим шанартай продукци гаргахын түлөө мүрысэдэг һэн. Мүнөө 84 бригаданууд хоорондоо мүрысэн, амжалтанууды туйлажа байна.

А. Шестаков.

Түмэрзамайхидай ажалай дэбжэлтэ

Зүүн-Сибириин түмэр харгын Улан-Удын отделениин түмэрзамайхид үйлэдбэриин үндэр показательнуудые харуулжа байна.

Машинистнууд, депогой ба станциин хүдэлмэришэд һаяхан нүхэр Сталинда эльгээһэн бэшэгсоогоо абаһан уялгануудаа бэелүүлхын түлөө большевистскээр тэмсэжэ ороо. Август һарын түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилжэ отделениин хүдэлмэриин бүхы показательнууд июль һарынхиһаа эрид дээшэлээ. Эдэ үдэрнүүдтэ поездүүдые ябалгын графигые гүйсэдхэлгэ нилээд ехээр дээшэлээ.

Августын 2—3 үдэр Мысовая станциинхид стахановска ажалаараа отделени дотороо һайн жэшээнүүдые харуулаба. Станциин дежурна нүхэр Житкевич, вагонуудые шалган харагшадай ахалагша нүхэр Походенко гэгшэд поездүүдые расписаниин ёһоор түргэн методээр станциһаа ябуулһан байна. Сүүдкэ соо состав бүхэнэйнь бэлэдхэл гуша гаран минутаар хурдадхагдаһан ба 1000 шахуу вагоно-час алмалта хэгдэһэн байна.

Машинистнууд — табанзуутан туйлаһан амжалтануудаа улам арбидхана. Тэдэнэй шэн зоригто ажалай ашаар үдэр бүхэндэ 10 гаран локомотивууд гүйлгынгөө нормые 50—70 километрээр үлүүлэн дүүргэнэ. Түрүү машинистнууд Здаров, Дубинин, Боровицкий ба бусад хүсэтэ паровозуудайнгаа гүйлгые сүүдкэ соо дунда зэргээр 530 километр хүргэжэ, эб найрамдалай стахановска вахтын эдэ үдэрнүүдтэ түрүүлэн ябанад.

Шэнэ уялгануудые абана

«Бурмонголлес» трестын Байкальска леспромхозой (директорынь нүхэр Калмыков) коллектив эб найрамдалай стахановска вахтада жагсаһай.

Үнгэрэгшэ июль һара соо леспромхозой хүдэлмэришэд стахановскаар ажаллажа, модонуудые һала болгон урадхуулгаар һарынгаа даалгабарие 135 процент дүүргэв. Тиигэжэ, түсэбэйнгөө дээдэ тээ 10.000 кубометр модо хэрэглэгшэдтэнь ябуулаа. Мүнөө эдэнэр туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амарнагүй. Үдэр ерэхэ бүри мүрысөөнэй долгин улам эршэдэнэ.

Һаяхан, эндэ хүдэлмэрилдэг модо урадхуулагшад бии байһан арга боломжонуудаа дахин хаража үзөөд, модо урадхуулгын даалгабарита түсэбые болзорһоонь урид 10 хоногоор дүүргэхэ гэһэн нэмэлтэ уялга абабад.

Д. Очиржапов.

Эрхим жэшээ харуулнад

Улан-Удын судно-заһабарилгын заводой хүдэлмэришэд эб найрамдалай тала барингшадай фронтые өөһэдынгөө шэн зоригто ажалаар бэхижүүлжэ байна.

Механическа цехын коллектив эб найрамдалай стахановска вахтада жагсаад байхадаа, станочник бүхэн үйлэдбэриингөө бүтээсэ 150 процент хүрэтэр дээшэлүүлхэ гэһэн уялгаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ байна. Мүнөө тус цех дотор хүдэлмэрилэгшэдэй дунда нормоёо дүүргэдэггүй хүн үгы.

Сталинградска тулалдаанда немецкэ фашистнарта эсэргүү дайлалдаһан нүхэр Чагирев мүнөө токарёор ажаллана. Токарь Чагирев стахановска энэ вахтада жагсаад байхадаа Эхэ ороноо хамгаалгын дайнда эрэлхэг зоримгойгоор тэмсэлдэлдэл адляар ажалай үльгэр жэшээнүүдые харуулна. Халаан бүхэндөө нормоёо 200—250 процент дүүргэнэ.

Тэрэшэлэн заводой котельно цехынхид эдэ үдэрнүүдтэ хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ амжалтануудые туйлажа байна.

Хүсэтэ парохсудуудай котельнуудые түргэхэн ба заһабарилга дээрэ стахановецууд нүхэд Бирюков, Сафронов гэгшэд эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлмэрилжэ, бүгэдэндэ эрхим жэшээ харуулжа байна. Эдэнэр тус түстэа декадна даалгабаринуудаа 4—5 үдэр соо дүүргэнэ.

А. Коротаева.

Эхэ орон доторнай үргэн дэлгэрсэтэйгээр дэлгэрһэн эб найрамдалай стахановска вахтада Усть-Баргажанай загаһа-консервын комбинадай хүдэлмэришэд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Комбинадай бригада бүхэн абаһан уялгануудаа үлүүлэн дүүргэхын түлөө стахановскаар хүдэлмэрилжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус комбинадай стахановска бригадын гэшүүд (Зүүн гарһаа) К. Дружинина, А. Татьянникова, Е. Межерецкая гэгшэд бэлэн болоһон продукцияа хайрсагалжа байна.

М. Минеевэй фото.

Эдэнэр уялгаяа дүүргэнэ

Улан-Удын ликёро-архиин заводой коллектив Стокгольмско Уряада доро гараа табихадаа, энэ оной үйлэдбэриин түсэбые Агуу Октябрьска революциин ойн үдэр хүрэтэр дүүргэхэ гэһэн уялга абаһан юм.

Мүнөө заводой хүдэлмэришэд ажалайнгаа темпые улам хурдадхана. Гаргаһан продукциин шанар бүри һайжараа. Заводой бүхы цехүүдтэ хүдэлмэришэд, бригаданууд хоорондоо мүрысэнэ. Тэрээнэй ашаар хүдэлмэришэн бүхэнэй уялга халаан бүрин ажалай бүтээсэ арбаад процентээр дээшэлээ.

Эб найрамдалай стахановска вахтада жагсаһан сарһаа хойшо архиин заводойхид түсэбэйнгөө дээрэ тээ 3650 декалитр элдэб архинуудые үйлэдбэрилэн гаргаһан ба шанарай талаар һайн показательнуудые туйлаһан болобо.

Коллективэй дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ Ирина Гавриловскаягай бригада түрүүлэн ябана. Энэ бригадын гэшүүд бүгэдөөрөө стахановецууд болонхой. Тэдэнэр дээшэлүүлсэн үүргэһэн даалгабарие халаан бүриндэ 130 процент дүүргэжэ, заводой соогоо түрүүлэн ябана.

Мүнөө заводой коллектив жэлэйнгээ түсэбые урид дүүргэхын түлөө тэмсэлээ улам шангадхан ажаллана.

Эб найрамдалай вахтада

БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ сэмбын фабрикын хүдэлмэришэд ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд Стокгольмско Уряа доро өөһэдынгөө гар табилгые стахановска ажалаараа бүри бэхижүүлнэ.

Фабрикын цех бүхэнэй коллективүүд эб найрамдалай вахтада жагсаад, мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлхын түлөө тэмсэжэ байна. Эндэ үйлэдбэриин үндэр бүтээсэтын түлөө тэмсэл ябуулагдахаһаа гадна, мүн материал арбилха ба продукциин эрхим шанар туйлахын түлөө хүн бүхэн оролдолго шадабаряа гаргана.

Үнгэрэгшэ июль һара соо фабрикын хүдэлмэришэд валова продукци үйлэдбэрилжэ даалгабаряа 116,8 процент дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 4273 метр һайн шанартай сэмбэ үйлэдбэрилэн гаргаа.

Энэ мүрысөөндэ ноохо ээрэдэг цехын солото стахановецууд нүхэд Кудрявцева ба Васильева гэгшэд үндэр бүтээсэтэ ажалаараа шалгаржа, фабрикынгаа Хүндэлэлэй доскада бэшэгдэхэ эрхэ олонхой. Тэдэнэр хадаа ноохо ээрэлые түргэн хэрэжэ шадалжа, түргэн мэдэгдэр хүдэлмэрилдэг болоо.

К. Григорьев.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Эхин парторганизацинуудай үүргые дээшэлүүлэе

ВКП(б)-гэй Баунтын айкомой ээлжээтэ III пленум хадаа партиин Обкомой II пленумэй дүнгүүд тухай айкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Дычкогой элидхэл соносоһон байна.

«Адуу малые олошоруулан үсхэбэрилхэ ябадал хадаа бата бэхи тэжээлэй база байгуулһанһаа гол түлэб дулдыдаха байна. Теэд, зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, сомсельсоведүүдэй түрүүлэгшэнэр ба эхин парторганизацинуудай секретарьнууд малдаа бардам хүрэхэ тэжээлэй база байгуулха хэрэгтэ ёһотой анхарал табинагүй» гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Аймагай хэдэн колхозуудта набшаһата тэжээл ба витаминна үбһэ бэлэдхэлгэ һаатажа байна. Жэшээлхэдэ, «1 мая» ба «10 лет БМАССР» гэжэ колхозууд үбһэ хуряалгада муу бэлэдхэлтэйгээр ороо. Тэдэнэр силос даралгыешье эхилээдүй байһаар,—гэжэ удаань үгэ хэлэгшэд элирхэйлээ.

Ажалаа зүбөөр эмхидхэн табижа, бригаднуудта социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхэ ба ниитэ-политическэ хүдэлмэри улам үргэдхэхэ ябадал үбһэ хуряалгын үедэ тон шухала гэжэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Эрдынеев хэлэбэ. Зарим колхозуудта, жэшээлбэл «1 мая» ба Сталинай нэрэмжэтэ артельнүүдтэ, үбһэ хуряалгын машинанууд хүсэдөөрөө хэрэглэгдэдэггүй ба тэдэнние тоһодолгын хэрэгсэлнүүдшье дутамаг байна гэжэ пленум дээрэ хэлэгдээ.

Ажахыдахи иимэ дутуунууд аймагай олохон колхозуудта үзэгдэнэ, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна эхин организацинууд тэдэ дутуунуудые обёордоггүй гэжэ хэлэгдэбэ.

Хоёрдохи асуудалаар, аймаг соо партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин ямар байһан тухайда, айкомой секретарь нүхэр Дубровин элидхэл хэбэ.

Зарим парторганизацинуудта партийна суглаан идейнэ доодо хэмжээндэ үнгэргэгдэдэг, — гэжэ элидхэлшэ зааба. Жэшээлхэдэ, хэлхэеэ холбооной конторын, Цеховско участогай ба «1 мая» колхозой парторганизацинууд һүүлэй хахад жэл соо партсуглаа миил 1—2 дахин хэһэн байна. Энэнь партийно-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хангалтагүйгөөр табигдаһые гэршэлнэ.

Айкомой хүтэлбэрилэгшэд ба таһагуудайнь хүдэлмэрилэгшэд хүдөөгэй парторганизацинуудаар үсөөн ябадаг, партийно-политическэ ба партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин ямараар ябуулагдажа байһые шалгададаггүй, парторганизацинуудай хүдэлмэридэнь тодорхой туһаламжа үзүүлдэггүй байна, — гэжэ аймсоведэй гүйсэдкомой дэргэдэхи парторганизациин секретарь нүхэр Молоков шүүмжэлээ.

ВКП(б)-гэй айком болбол комсомолецуудай ба союзнабэшэ залуушуулай политическэ эрдэм дээшэлүүлхэ тушаа, тэдэнние хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ анхарал багаар табина гэжэ пленум дээрэ шүүмжэлэл гараа.

Үгэ хэлэгшэд хадаа аймагай партийна организациин партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэридэ горьтойхон дутуунууд бии гэжэ элирүүлээ. Тиимэһээ, пленум болбол гүс хүдэлмэрие саашадаа эрид һайжаруулха хэмжээнүүдые хараалба.

Үбһэ хуряалгын темпые түргэдхэхэ

ВКП(б)-гэй Ярвуунын айкомой пленум боложо, Обкомой II пленумэй дүнгүүд тухай айкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Семеновой элидхэл зүбшэн хэлсэбэ.

Тус пленум хадаа аймаг соо таряа хуряалгада бэлэдхэл ба үбһэ хуряалгын хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байһые тэмдэглэбэ.

Хэрэг дээрэнь харахад үзэхэдэ: июлиин 25-най мэдээгээр, аймагай колхозууд үбһэ сабшалгынгаа түсэбые миил 27,6 процент дүүргээ. 3.300 тонныг оронда 624 тонно силос дараһан байха юм. Үбһэ хуряалгын энэ гээгдэл ямар шалтагааһаа тохёолдооб гэхэдэ, колхозуудай үбһэ хуряалгадаа ямараар бэлэдхэжэ байһыень аймагай хүтэлбэрилэгшэд шалгадаггүй байба.

Тэрээнһээ гадна, пленум болбол таряа хуряалгада бэлэдхэлэй хэр зэргээр, ябуулагдажа байһыень зүбшэн хэлсээ. Ленинэй ба Кировэй нэрэмжэтэ, мүн «Улаан Туяа» колхозуудта таряа хуряалгын машинанууд заһагдажа, дүүрээдүй байна. Зерносушилканууд ба хушалтатай тогууд бэлдэгдээгүй зандаа. Аймаг соо Гоголевой системын 12 сушилка бии байбашье, тэдэнэй олонхинь заһабарилагдажа бэлэн болоодүй. МК — 1100 маркын молотилкануудай зариманииь заһабарилагдаадүй. Мүн Эгэтын МТС (директорынь нүхэр Бимбаев) 15 молотилкатай аад, миин 8 машинистнуудые бэлэдхэһэн байха юм.

Мүн шэнэ ургасын таряа хадагалха пунктнууд бэлэн болгогдоодүй. Жэшээлхэдэ, Попереченскын пунктда үшөө үнгэрэгшэ жэлэй ороохон хэбтэжэ байдаг. Сосновскын глубинна пункт хана ба пол муутай, хушалтаншье һэрхиишэнхэй, теэд энээнние заһабарилха тухай хэншье һаналаа табинагүй. Аймагай хүтэлбэрилэгшэд эртээнһээ шалгаагүй байба.

Пленум дээрэ үгэ хэлэгшэд хадаа Карл Марксын, Ворошиловай ба Кировэй нэрэмжэтэ колхозуудай үбһэ хуряалгадань тон үсөөн хүн ажалладаг, мүн аймагай олонхи колхозуудай үбһэ хуряалгын бригаднуудта ажалынь һайнаар эмхидхэгдээгүй гэжэ шүүмжэлбэд. Жэшээлхэдэ, Сосново-Озерско сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ артельдэ хүдэлмэрилжэ шадахаар 20 гаран эхэнэрнүүд бии аад, колхоздоо туһалдаггүй, үмсынгөө байра байдалые һахяад һуудаг. Гадна, тус колхозой үбһэ хуряалгада хүдэлмэрилэгшэд ажалайнгаа нормые мэдэдэггүй байһаар. Гэхэтэй хамта, ажалай эдэбхи бадаруулгада айхабтар ехэ үүргэтэй социалистическэ мүрысөөн колхознигуудай дунда эмхидхэгдээгүй, ниитэ-политическэ хүдэлмэришье хүсэд һайнаар ябуулагдаагүй байһаниинь элирээ.

Тэрээнһээ гадна, пленум болбол таряахуряалгада бэлэдхэлэй хэр зэргээр ябуулагдажа байһые зүбшэн хэлсээ. Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, пленум хадаа үбһэ хуряалгын таһалдалые дары усадхаха, таряа хуряалгые бүрин түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаха зохистой хэмжээнүүдые хараалаа, ниитэ-политическэ хүдэлмэрие ажахын бүхы һалбаринуудта үргэнөөр ябуулхыень эхин парторганизациин секретарьнуудые уялгалаа.

Аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй сесси

Иволгын аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй XIV сесси болобо. Тус сесси дээрэ 1950 оной аймагай бюджет баталалга ба 1949 оной бюджедэй дүүргэлтэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. 1949 оной бюджедэй дүүргэлтэ хадаа гүрэнэй түсэбые бэелүүлхын түлөө аймагай ажалшадай тэмсэһэнэй ашаар туйлагдаһан байна гэжэ аймагай финансова таһагые даагша нүхэр Дансарунов элидхэл соогоо тэмдэглэбэ. 1949 оной аймагай бюджет орошоороо 103 процент ба гаргашаараа 102 процент дүүргэгдээ. Сесси дээрэ мүн аймсоведэй гүйсэдкомой бюджетно-финансова комиссиин ба финансова таһагай хүдэлмэриин дутуу дунданууд элишэлэгдэбэ.

Л. Бондаренко.

Жамсо ТУМУНОВ.

ЛЕНИНЭЙ БИБЛИОТЕКЭ СОО

Гайхамшаг нангин библиотекын
Гранит шулуун бахананууд —
Арадайм эрдэмээ дэбжээхын
Асари найдалта тулганууд
Урдам байна жэрыжэ,
Уран һайханаар зурыжа...

Суута библиотекэдэ ороо һаа,
Һуужа зосоонь үзөө һаа
Наһанайм жаргал хүсэхэ гэжэ,
Һанадаг байгааб нэгэтэ бэшэ.
Инаг нүхэдтөө лаб һайса,
Иигэжэ хэлэгшэ һэм таб байса.

Бодолнай бидэнэй далитайл,
Бодото байдалһаа эхитэйл—
Ерээб Москва съездэдэ,
Ороо6 багшынгаа библиотекэдэ.
Ямар эрюун бэ доторынь,
Ямар сарюун бэ гэрэлынь!

Үльгэртэ үзэгдөөгүй жабхалан
Үзэгдэнэ эндэ. Хэдэн мянган
Дүлэтэ томууд ошотоно һонор—
Бүгэдэ арадай бодото намтар!
Зонууд олон, ехэ аалин,
Золто хуудаһад һэхэгдэнэ аажам...

Абанаб дуратай асуудалдаа
Ашата харюу эндэһээ:
Дууша Пушкин залуу зандаа
Дуугаа эхилнэ сэдьхэлһээ:
Амаршална бидэнээ Ломоносов—
Академик, гражданин, зохёолшо.

Аяншан Пржевальский урдамнай,—
Азиин түүхэ, омогорхолнай.
Сохынь гэрэлтэ уршалаанууд—
Солото харгынь нуталаанууд!..
Сеченов, Павлов, Мичурин
Сээжэдэмни баяр түрүүлнэ...

Эрдэмэй булаг эндэ дэлбэрнэ,
Эдир наһан хүгжэн эршэдэнэ.
Хэдэн олон мэргэжэлтэн—
Химик, астроном, дүршэлтэн—
Умбанаб эрдэмэй гүнзэгыдэ—
Ухаан бодолой нэлэнхыдэ!

Ажаллана эндэ эрид шууд
Аяа шадабарита залуушууд:
Арктикын мүльһые хайлуулха
Аша үржэлтэ эм буйлуулха,
Ороноо баяжааха хүнүүд—
Оролдолгото басагад, хүбүүд.

Сохисонь түргэдэнэ зүрхэнэйм
Солото үүргэеэ һанахадаа:
Нэгэшье дуһал туһа хүргэһэйб,
Эхэ советскэ наукадаа—
Арадтаа, орондоо туһатай,
Агуу хэрэгтэнь ашагтай.

Манда, багшым библиотекэ,
Маанадаа эрдэмдэ зоригжуулан,
Бодол хүсэлыемнай бэхижээхэ
Золто фондоо арбижуулан!
Үүдэншни—жаргалай үүдэн,
Үүрэй толоноор ялбаһан үүдэн!

Номойш үзэг бухэндэ—бэлиг:
Ногоон дайда, нүүрһэ, булаг,
Захадаа хүртэшэгүй ой тайга—
Задарна урдамнай тобойно.
Эрдэмэй далай эндэһээ эхитэй,
Энхэ багшаһаам үндэһэтэй.

ТҮРҮҮ ТРАКТОРИСТНУУД

Ториин аймагай Бургалтайн МТС-эй 1-дэхи тракторна бригада (бригадирынь нүхэр Матвеев) пар хахалалгаар МТС соогоо түрүү һуури эзэлнэ. Тус бригадын трактористнууд нүхэд Г. Цыбикжапов ба Бадмаев гэгшэд «АТЗ-НАТИ» трактораар зөөлэн хахалалгада оруулхада 580—635 га газар хахалжа, 975—1031 килограмм горючи алмаба.

Т. Дымбрылов.

И. В. СТАЛИНДА АМАРШАЛГАНУУД

Нүхэр И. В. Сталинай 70 наһанай ойтой дашарамдуулан партийна, советскэ болон олониитын организацинуудһаа, ажалшадай коллективүүд, Советскэ Союзай граждананууд, гүрэнэй, ниитын организацинууд ба хилын саанахи элдэб нюурнуудһаа И. В. Сталинай нэрэ дээрэ олон тоото амаршалганууд ороһоор байна.

Олон удаан жэлнүүдтэ элүүр энхэ ажаһуухыень нүхэр Сталинда бүхы зүрхэнһөө хүсэһэн амаршалгануудые хүргэбэ:

Англиин Коммунистическэ партиин Хоувско организациин гэшүүд;

Англи. Саутдауньдахи автобусна компаниин мастерскойн хүдэлмэришэд заһабарилагшад;

Лейпциг, Кульквиц электростанциин хүдэлмэришэд ба албахаагшадай коллектив;

Германи, Ангермунд округ. Люденсдорф. Лунов общинын түлөөлэгшэд;

Швеци. Гетеборгын коммунистическэ үдэшын һургуулиин һурагшад;

Стокгольм, Юснедэхи коммунистическэ организаци;

София. Чанковай нэрэмжэтэ гүрэнэй оймһоной фабрикын хүдэлмэрилэгшэд;

Болгари, Белово городой гүрэнэй номой фабрикын хүдэлмэрилэгшэд;

Болгари. түмэр замай Ореховица станциин хүдэлмэрилэгшэд;

Болгари, Сливенскэ околиин Джиново тосхоной хүн зон;

Пловдива городой басагадай хоёрдохи гимназиин багшанар ба һурагшад;

София, «Рива» гэжэ текстильнэ фабрикын хүдэлмэришэд ба албахаагшад;

Германи, Вольмирстед городой депутадуудай суглаан;

Германи, Вольмирстед хүдөөгэй районой крейстаг;

Градец Краловдохи Чехословакиин Коммунистическэ партиин организаци;

Чехословаки, «Тоста» гэжэ заводой хүдэлмэришэд ба албахаагшадай коллектив;

Чехословаки, Колиндахи, «Тесла» заводой хүдэлмэришэд ба албахаагшадай коллектив;

Кировскэ түмэр замай Медвежья Гора паровозно депогой хүдэлмэришэд, албахаагшад ба инженерно-техническэ персонал;

Свердловско областиин Артемовскэ горнопромышленна № 1 училищиин һурагшад, багшанар ба албахаагшад;

Вологда городой харгы-хүүргын трестын инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, хүдэлмэришэд ба албахаагшад;

Сухонско гол мүрэнэй пароходствын Управлениин инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад;

Харьков городой № 20 ремесленнэ училищиин хүдэлмэрилэгшэд ба һурагшад;

Кузнецкэ арһан дэгэл оёдог комбинадай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшадай коллектив;

Советскэ уранзураашадай Вологодско областной Союзай ба уранзураашадай областной товариществын гэшүүдэй суглаан;

Белорусска ССР-эй, Бобруйска областиин Паричска районой, «Новая нива» колхозой колхознигууд;

Курска областиин Глушковско районой, Сталинска лесничествын хүдэлмэришэд ба албахаагшадай коллектив;

Краснодарска хизаарай Ильинскэ районой хоёрдохи пятилеткын нэрэмжэтэ колхозой колхознигууд;

Курска областиин Веленихинскэ районой III Интернационалай нэрэмжэтэ колхозой колхознигууд;

Тамбовско областиин Ржаксинска районой, «Красный путиловец» колхозой колхознигууд;

Ростовско горместпромой Ленинскэ райпромкомбинадай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшадай коллектив;

Пермскэ түмэр замай Тулумбасы станциин хүдэлмэришэд, албахаагшад ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд;

Сталинска областиин Славянска районой Николаевка тосхоной колхознигууд ба интеллигенциин суглаан;

Һохор хүнүүдэй Бүхэроссийска обществын Рубцовско һуралсалай-үйлэдбэриин предприятиин хүдэлмэришэд, албахаагшад ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд;

Эстонско ССР-эй жилграж[...] Министерствын «Тамсалу» гэжэ [...]ково заводуудай хүдэлмэришэд, [...]нерно-техническэ хүдэлмэрилэг[...] албахаагшад;

Махачкала городой ФЗУ-гэй[...] һургуулиин һурагшад ба багшана[...]

Ставропольско хизаарай Приют[...] МТС-эй хүдэлмэришэд, трактор[...] ба албахаагшад;

Гомельско областиин Стар[...] районой Комсомолой нэрэмжэтэ [...]зой гэшүүдэй суглаан;

Кемскэ леспромхозой Охтинско[...] бэлэдхэлэй пунктын хүдэлмэри[...] [...]женерно-техническэ хүдэлмэрил[...]

Кемеровскэ областиин Ленин[...]нецкэ районой, Худяшевскэ МТС-[...] [...]дэлмэришэд, албахаагшад ба мэр[...]тэд;

Карело-Финскэ ССР-эй Лав[...] леспромхозой хүдэлмэришэд, алб[...]шад ба инженерно-техническэ хү[...]рилэгшэд;

Ульяновска № 3 спирткомбина[...] [...]дэлмэришэд, албахаагшад ба инж[...] техническэ хүдэлмэрилэгшэд;

Гомельскэ түмэр замай № 1 учи[...] һурагшад, багшанар ба сотрудни[...]

Старый Оскол городой ниитэ[...] хоолой ба худалдаа наймаанай хү[...]рилэгшэдэй суглаан;

Ленинград городой Ждановска [...]ной арадай сүүдүүдэй, прокуратур[...] адвокатурын хүдэлмэрилэгшэдэй [...]лаан;

Одесскэ горзеленттрестын хүдэл[...]шэд, албахаагшад ба мэргэжэл[...] коллектив;

Владимирска областиин Горьк[...]рэмжэтэ Вязниковско дунда һургу[...] һурагшад ба багшанар;

Ростовско областиин Пролетарска[...] [...]гогическа училищиин студентнүүд[...] [...]шанар ба албахаагшад;

Сочи городой культурно-гэгэ[...] эмхи зургаанай хүдэлмэрилэгшэдэй [...]лектив;

Архангельск городой Перво[...] районой загаһанай промышленно[...] предприятиин хүдэлмэришэд, инже[...] техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба [...]хаагшадай коллектив;

Киев городой «Горторгстрой» тр[...] хүдэлмэришэд, инженерно-техничес[...] [...]дэлмэрилэгшэд ба албахаагшадай [...]лектив;

Краснодарска хизаарай ажал[...] депутадуудай Советскэ районой Со[...] сесси;

Дрогобыческа областиин Самб[...]родой медицинскэ хүдэлмэрилэгшэ[...]

Тюмень городой коммунальна а[...] хүдэлмэрилэгшэд;

Ростов городой уранзохёолшод;

Харьковска областиин Ново-Вод[...]ска «Заготзерно» бэлэдхэлэй пун[...] хүдэлмэришэд ба албахаагшад;

Семипалатинск городой казахска [...] дунда һургуулиин һурагшад ба ба[...]нар;

Киевскэ областиин Шполянска [...]ной багшанар;

Курска областиин Куйбышевай н[...]жэтэ сахзаводой ба «сахстройн» х[...]мэришэд ба инженерно-техническ[...] [...]дэлмэрилэгшэд;

Минскэ областиин «Серп и М[...]» гэжэ Борисовска металло-үйлэдбэри[...] артелиин хүдэлмэришэд, инженерно[...]ническэ хүдэлмэрилэгшэд ба алба[...]шадай коллектив;

Гражданска агаарай флодой Бел[...]ска управлениин хүдэлмэрилэгшэд;

Минск городой Белоруссиин А[...] Улаан Тугай ордента физическэ ку[...]рын Институдай студентнүүд, багш[...] ба албахаагшадай коллектив;

Курск городой архитекторнуудэй [...]лаан;

Киевскэ гол мүрэнэй техникумэй [...]рагшад, багшанар ба албахаагшад;

(*Үргэлжэлэлынь хожом гарах[...]*)

В. И. ЛЕНИНЭЙ ЗОХЁОЛНУУДАЙ ХОРИН НАЙМАДАХИ ТОМ

ВКП(б)-гэй ЦК-гэй дэргэдэхи Маркс—Энгельс—Ленинэй Институдаар хэблэлдэ бэлэдхэгдээд, В. И. Ленинэй зохёолнуудай дүрбэдэхи хэблэлэй хорин наймадахи том хэблэгдэжэ гараба.

Хорин наймадахи томдо 1918 оной июлиин 29-һөө 1919 оной мартын эхин хүрэтэр, гражданска дайнай ба гадаадын сэрэгэй интервенциин түрүүшын үедэ бэшэгдэһэн В. И. Ленинэй зохёолнууд ороһон байна.

В. И. Ленинэй классическа зохёол — «Пролетарска революци ба урбагша Каутский» гэһэн ном том доторнь хэблэгдэбэ. Энэ зохёол дотороо Ленин болбол Советскэ гүрэн тухай һургаалые хүгжөөнэ, ангита обществын бии байхада демократиин дээдэ түхэл мүн бологшо советскэ демократиин гол удхые шэнжэлэн тодорхойлно, советскэ ба буржуазна демократиин үндэһөөрөө тад ондо ондоо байһыень элирүүлэн харуулна. Каутский болон II интернационалай бусад вождьнуудай оппортунизмые ба империалистнуудай урда тэдэнэй зарса болон билдагуушалдагыень элишэлэн бута сохино. Мүн тэрэшэлэн Ленин болбол тус том дотор толилогдоһон «Демократи ба диктатура тухай», «Американска хүдэлмэришэдтэ бэшэг», «Европын ба Америкын хүдэлмэришэдтэ бэшэг», «Дайлан абтаһан ба бэшэгдэһэн» гэжэ хэдэ хэдэн бусад зохёолнууд дотороо, мүн III-хи, Коммунистическэ Интернационалые байгуулгада зорюулагдаһан тезисүүд ба хэлэһэн үгэнүүд дотороо советскэ демократиие тодорхойлно, буржуазна демократиие элишэлэн шүүмжэлнэ.

Хүдэлмэришэдэй суглаанууд дээрэ, Соведүүдэй, профессиональна союзуудай съезднүүд дээрэ, Бүхэроссийска Центральна Гүйсэдхэхэ Комитедэй, РКП(б)-гэй Московско городской конференциин ба бусад организацинуудай заседанинууд дээрэ Ленинэй хэһэн элидхэлнүүд ба хэлэһэн үгэнүүдынь тус томой ехэхэн хубиинь болоно.

Партиин вождь ба Советскэ гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэ Ленинэй ажал-ябуулгые тодоор харуулһан эдэ үгэнүүдэй гол удхань социалистическэ Эсэгэ ороноо хамгаалха ба Улаан Армида али бүхы туһаламжа үзүүлхэ ябадалые эмхидхэлгэ, тэрэнэй тылые бүхэжүүлхэ зорилго мүн болоно.

Хэдэн олон зохёолнуудынь деревнидэ социалистическэ революциин хүгжэлтын ба дунда таряашанда хандалгын асуудалнуудта зорюулагданхай. Иимэ зохёолнууд гэбэл: «Елецкэ хүдэлмэришэдтэ бэшэг», «Нүхэд хүдэлмэришэд! Һүүлшынгээ, шиидхэхы байлдаанда срохомнай!» гэһэн хандалга, Соведүүдэй Бүхэроссийска онсо яаралтай VI-хи съезд дээрэ Октябрьска социалистическэ революциин ой тухай 1918 оной ноябриин 6-да хэлэһэн үгэ, Московско областиин үгытэйшүүлэй комитедүүдэй делегадуудта 1918 оной ноябриин 8-да хэлэһэн ба газарай таһагуудай, үгытэйшүүлэй комитедүүдэй болон коммунануудай Бүхэроссийска I-хи съезд дээрэ 1918 оной декабриин 11-дэ хэлэһэн үгэнүүд болоно.

«Питирим Сорокиной үнэтэ мэдэрэлгэнүүд» гэһэн мэдээжэ статья дотороо Ленин болбол хожомынь партиин VIII-хи съездээр баталагдаһан дунда таряашантай хэлсээ хэхэ лозунгые дэбжүүлнэ.

Соведүүдэй Бүхэроссийска онсо яаралтай VI-хи съезд дээрэ Октябрьска социалистическэ революциин ой тухай 1918 оной ноябриин 6-да хэлэһэн үгэ дотороо, жэжэ буржуазна демократида пролетариадай хандалга тухай Москвагай партийна хүдэлмэрилэгшэдэй суглаан дээрэ 1918 оной ноябриин 27-до хэһэн элидхэл ба бусад зохёолнууд дотороо Ленин болбол Советскэ засагай тала тээшэ жэжэ буржуазна демократиин эрьелтэ хэһэн ябадалтай дашарамдуулан тэрээндэ революционно пролетариадай ямараар хандадагые үндэһэлэн тодорхойлно, социалистическэ байгуулалтын хэрэгтэ интеллигенциие, хуушанай мэргэжэлтэдые хабадуулха замуудые заажа үгэнэ.

Дэлхэйе эзэрхэхэ ябадал туйлахын тулада һула арадуудые зоболгын ба европейскэ культурые һандаргаха ябадалай урда зогсодоггүй англо -американска империализмые «Американска хүдэлмэришэдтэ бэшэг» соогоо, Соведүүдэй VI-хи съезд дээрэ уласхоорондын байдал тухай 1918 оной ноябриин 8-да хэлэһэн үгэ дотороо, хүдэлмэришэнэй кооперациин III-хи съезд дээрэ 1918 оной декабриин 9-дэ хэлэһэн үгэ дотороо, түрүүшынхеэ хүсэдөөр хэблэгдэһэн, Пресненскэ районой хүдэлмэришэнэй конференци дээрэ 1918 оной декабриин 14-дэ хэлэһэн үгэ ба бусад олон документнүүд дотороо Ленин элирүүлэн бута сохино.

В. И. Ленинэй зохёолнууд дотор түрүүшынхеэ хэблэгдэһэн 19 зохёолнууд хорин наймадахи томдо оруулагдаба. Эдэнэй ехэнхинь советскэ правительствын тогтоолнуудай проектнүүд, тэрэшэлэн тус том дотор ороһон зохёолнуудтай удхаараа нигта холбоотой байһан бэшэгүүд ба телеграммануул мүн болоно.

Гүрэнэй хиналтые шэнэдхэн байгуулха тухай асуудалаар И. В. Сталинда эльгээгдэһэн тэмдэг бэшэг, тэрээндэнь И. В. Сталинай үгэһэн харюу, И. В. Сталинда ба Ф. Э. Дзержинскидэ Глазов эльгээгдэһэн телеграмма, В. И. Ленинэй ба И. В. Сталинай хоюулан гараа табижа, Самарщинын украинецуудта ба Уфимска губревкомдо эльгээһэн телеграммануул, мүн тэрэшэлэн И. В. Сталинай гараар бэшэгдэһэн аад, В. И. Ленинэй гар табилгатайгаар главкомдо Серпухов эльгээгдэһэн телеграммануул —эдэ документнүүд хадаа оронойнгоо обороные ба Советскэ гүрэнэй байгуулалтые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ В. И. Ленин И. В. Сталин хоёрой агууехэ хани барисаатай байһые харуулна.

«Казаниие дайлан абаһан тушаа Улаан Армиие амаршалга», «Казаниие дайлан абалгада хабаадалсаһан улаан-армеецүүдтэ бэшэг», В. В. Куйбышевта ба Петроградтахи командна составай курсанүүдтэ эльгээгдэһэн телеграммануул болбол социалистическэ Эсэгэ оронойнгоо обороныш асуудалнуудта зорюулагданхай.

«Хүдэлмэришэд ба таряашадай союз тухай бүхы Соведүүдтэ эльгээһэн телеграммын проект» соогоо Соведүүдэй, үгытэйшүүлэй комитедүүдэй, РКП(б)-гэй районно комитедүүдэй Московско губернскэ съезд дээрэ 1918 оной декабриин 8-да хэлэһэн үгэ соогоо Ленин болбол хүдэлмэришэн ангиин ба таряашанай хоорондохи союзые бүхэжүүлхэ тухай директивэ үгэнэ.

«РСФСР-эй дээдэ һургуулиин заведенинүүдтэ абалга тухай Арадай Комиссарнарай Соведэй тогтоолой проект», «Гүрэнэй хиналтые ашаглаха тухай тогтоолой проект», «Арадай гэгээрэлэй губернскэ таһагуудай, һургуулиин газаа тээхи подотделнүүдые даагшадай II-хи зүблөөн дээрэ 1919 оной январиин 24-дэ хэлэһэн үгэ» гэһэн документнүүд соонь, мүн библиотечнэ хэрэгые гуримшуулан табиха тухай асуудалаар «Арадай гэгээрэлэй комиссариадта» бэшэһэн бэшэг соонь советскэ ба культурна байгуулалта тухай В. И. Ленинэй эрхилһэн ажал-ябуулгань эли тодоор харагдана.

Тэрэшэлэн баһа Германида революциин эхилхэтэй дашарамдуулан «Бүхы Соведүүдтэ, бүхыдэ, бүхыдэ эльгээгдэһэн телеграмма», «Профсоюзуудай зорилгонууд тухай» тезисүүдэй проект, «Ороной обороные һуларуулжа байһан меньшевистскэ газетые хааха тухай» ВЦИК-эй резолюциин проект ба «Гадаадын хэрэгүүдэй арадай комиссарай радиотелеграммын проект» тус том дотор түрүүшынхеэ оруулагдан хэблэгдэбэ.

Хитадай арадай-сүлөөлэл[...] армиин 23 жэлэй ой

ПЕКИН. (ТАСС). Хита[...] Арадай-сүлөөлэлгын армии[...] жэлэй ойе центральна [...]хы газетэнүүд үргэнөөр тэмдэгл[...] Газетэнүүдэй түрүүшын хууда[...]нуудтань Мао Цзе-дунай, Ч[...]дэйн портредууд толилогдоо.

Хитадай Арадай-сүлөөлэл[...] армиин 23 жэлэй ойдо зорюул[...]даһан статья соогоо «Гуанмин[...]бао» газетэ иигэжэ бэшэнэ: А[...]дай-сүлөөлэлгын армиин личнэ с[...]тавай 90 процентнь хүдэлмэриш[...] таряашад ба 10 процентнь — ин[...]лигенци юм.

Хитадай Арадай-сүлөөлэлгын [...]ми гайхамшаг ехэ шэн габьяа[...]дые гаргаа, тэрэнь улад зоной [...] расхаалда удаан саг соо үлэхэ [...] түүхэдэ орохо байна. Гэхэ зуур[...] тэрээнэй урда харюусалгатай [...]рилго — Тайван (Формозо) бо[...] Тибедые сүлөөлхын түлөө тэм[...] ябуулха зорилго табигдана.

Хитадай Арадай армиин 23 жэл[...] түүхэнь арадай зэбсэгтэ хүсэн[...] илагдашагүй ба дайн байлдаа[...] хододоо илалта туйлаха байһ[...] харин империалистнууд ба ре[...]ционернүүдэй зэбсэгтэ хүсэнүүд[...] заабол булигдан дарагдаха байһ[...] харуулаа.

Тайван ба Тибедые сүлөөлэл[...] эрхим һайнаар бэлэдхэхыень [...]тад арадые уряалха зуураа, [...]лөөлэлгын армиин хүсэнүүдые [...]хы шадалаараа дэмжэхые[...] уряална.

* * *

ШАНХАЙ. (ТАСС). Арад[...] сүлөөлэлгын армиин 23 жэл[...] ойдо зорюулһан сэрэгэй пар[...] Шанхайда болоо. Тайванда, К[...]реядэ американска агрессиие [...]руушааһан олон зоной хабаада[...]гатай демонстраци болобо.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын темп ба шанарые дээшэнь үргэе!

Агитаторнууд үбһэ хуряалга дээрэ

Хэрин аймагай колхозуудай үбһэ хуряалга дээрэнь 242 агитаторнууд—коммунистнууд ба комсомолецууд томилогдоод, ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулжа байна. Тэдэнэр хадаа колхознигуудые культурнаар хангахын тухэ оролдолго гаргана. Слон... улаан булангуудтань радиоприемнигууд табигданхай. Журналнууд, центральна ба республиканска газетэнүүд бригадануудта саг соогоо абаашагдана. Һүүлэй үедэ агитаторнуудай семинар дахин үнгэргэгдэжэ, агитационно-хүдэлмэриие саашадаа улам ...хэ асуудал хэлсэгдээ. Тэн... «Уласхоорондын байдал тухай» ...рэнгы элидхэл хэгдэһэн байна.

Агитационно хүдэлмэриие үндэр ...ээдэ табиһан Ашангын сомоной Чапаевай нэрэмжэтэ колхоз үбһэ хуряалга дээрэ амжалта ...лажа, ВКП(б)-гэй айкомой ба ...советэй гүйсэдкомой дамжуулга Улаан Тугта хүртэбэ. Тэрэ... Карл Марксын нэрэмжэтэ, «Гигант» ба Шмидтын нэрэмжэтэ колхозууд тэжээл бэлэдхэлгынгээ хүдэлмэриие ойрын үдэрнүүдтэ ...гэхын түлөө тэмсэжэ байна.

Ажалай эдэ амжалтануудынь агитационно-ниитын хүдэлмэриие колхознигуудай дунда зүбөөр ба һайнаар ябуулһанай ашаар туйлагдаа.

А. Костеев.

Татьяна басаганай эрхим жэшээ

Сэлмэг тунгалаг зунай үглөөгүүр ...юун һэбшээндэ шэмэтэй ногоо... хоншуу үнэр анхилна.

...Дунда зэргын бэетэй, залуухан басаган хажуураа лабаадхадаад, ...тэйгээр сабшажа оробо. Ебхэ... ногоо эбхэрүүлһэн ургэн мүр ...онь һунана. Басаганай хойно... зэргэ хашаһан залуухан хүбүүн ...ние хүсэжэ ядаһан янзатай, ...са хажуурай шадал соо үмлүүлнэ.

Эндэ Заиграйн аймагай Усть-...бын сомоной «Шэнэ зам» колхоз үбһэ хуряалгадахи комсомольско-залуушуулай звено тухай ...дэнэ. Эрхим ажалаараа шал... 18 наһатай залуу басаган—комсомолка Татьяна Козлова гар хажуураар үдэр соогоо 0,50 гектар ...шаха нормотой аад, хододоо ...0 гектар хүрэтэр сабшажа, звено... гэшүүдтэ жэшээ харуулжа хүдэлмэрилдэг юм.

Энэ басаган шуран бэрхээрээ, ...сэхэ зангаараа нүхэдэйнгөө ...дэ хүндэтэй болонхой. Үглөө... эртэ, үүрэй толоноор бодоод, ...дахуулан ажалда гарадаг. ...үбһэшэд хоорондоо мүрысэжэ. Үдэшэ бүри ажалайнгаа дүн ...гажа, тэрэнээ зүбшэн хэлсэдэг байна.

Энэ звеногой гэшүүн бүхэн үдэрэйнгөө нормые заабол үлүүлэн ...гэжэ ажалһаа ородог заншалтай.

Нима Цынгуев.

Нёдондонойнгоо алдуунуудые дабтажа болохогүй

Үнгэрэгшэ жэлдэ Ахын аймагай колхозууд үбһэ тэжээл элбэг дэлгэр бэлэдхэнгүй, адуу малаа ...ор гарзалуулһан юм. Байгша оной түрүүшын 5 һара соо ... лэ олон толгой мал хоролто оруулагдаа.

Ахынхид нёдондонойнгоо алдуунуудые далдалхын түлөө «1949 оной үбһэ ногооной ургаса муу байгаа һэн» гэжэ һэшхэлгүйгөөр ...дуулдаг. Зүгөөр, үнэнииинь тиимэ бэшэ байшоо. Жэшээнь, ган...хан «Улаан-Аха» колхозойхид 75 га сабшалангай үбһэ хуряанг...й хаяжархиһан байхэ юм.

Мүнөө жэлдэ үбһэ ногооной ургаса тус аймагта һайн. Теэд, ...эхид нёдондонойнгоо алдуунуудые дахяад дабтана. Һая болотор үбһэ хуряалгынгаа түсэбые эндэхи колхозууд мини 4—5 процент дүүргээ. Тиимэһээ үбһэ хуряалгаар тус аймаг республика доторо гээгдэнги аймагуудай нэгэн болоно.

Иимэ байдал саашадаа яашье ...гүй, аймагай хүтэлбэрилхы органууд тэжээл бэлэдхэлгые түргэдхэхэ хэмжээнүүдые дары абаха уялгатай.

Д. Дугаров.

Яруунын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой хонишод хони үсхэбэрилхэ 3 жэлэйнгээ түсэбые мүнөө жэлдэ дүүргэхэ гэһэн уялга абанхай. Эндэхи хонишод хони үсхэбэрилхэ байгша онойнгоо түсэбые үлүүлэн дүүргээд, гүрэндэ нооһо түсэбһөө гадуур тушаагаа. Электрын хүсөөр нооһо хайшалха агрегат худалдан абаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус колхозой хонинной отара бэлшээри дээрэ.

М. Минеевэй фото.

Ударна 15 хоног соносхоо

Тэжээл бэлэдхэлгын темпые хурдадхаха зорилгоор Яруунын мяханай совхоздо 15 үдэрэй (июлиин 21-һээ августын 5 хүрэтэр) ударна үдэрнүүд соносхогдоо. Совхозой дирекци болбол бүхы түрэлэй тэжээл бэлэдхэхэ даалгабаринуудые бригада бүхэндэ хүргэһэн байна.

Ударна үдэрнүүдэй соносхогдоһонтой дашарамдуулан, тэжээл бэлэдхэжэ байгаа хүдэлмэришэдэй дунда социалистическэ мүрысөөн бүри үргэнөөр дэлгэрээ. Ингэжэ трактористнууд, машинистнууд, гар хажууршад, тармууршад ба һүри хаягшад ажалай мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоо.

Эдэнэр абаһан уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ байна. Ударна 15 үдэрэй түрүүшын табан хоног соо трактористнууд Шильников, Белобородов, Нимаев, Днепровский гэгшэд үдэр бүри 30—34 гектар сабшажа (нормонь 21 гектар), ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Мүн морин сенокосилкануудай машинистнууд Ширапова, Базарова, Дугарова, Ашагтуева болон бусад үдэр бүри нэгэ халаанай морёор 5,5—6 гектар сабшанад. Тэдээнһээ тармууршад ба һүри хаягшад гээгдэнэгүй.

Совхозой партийна организаци үбһэ хуряалгын хүдэлмэрилэгшэдэй дундахи политическо-ниитын хүдэлмэри шангадхаа. Агитаторнууд уншалга ба хөөрэлдөөнүүдые хододоо эмхидхэнэ. «СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин дүнгүүд», «Советскэ Союз бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй авангардда», «Корейдэхи событинууд» гэһэн темэнүүдээр һүүлэй үедэ элидхэлнүүд үнгэргэгдөө. Үбһэ хуряалгын бригадануудта 3 радиоприемник тодхогдонхой. Уншалгын байшангые даагша нүхэр Тепляков бригадануудта уранзохёолой литература асаржа, уншалгануудые хэнэ.

Ж. Бадмаев.

Үбһэеэ сомонгүй, гутаана

Мүнөө жэлдэ Түнхэнэй аймагай колхозуудта үбһэ ногооной ургаса нёдондонойхиһоо нилээдгүй һайн байна. Тиимэһээ, колхозно ниитын малажалда тэжээл бэлэдхэхэ түсэб үлүүлэн дүүргэхэ арга боломжонууд бүрин бии.

Таряа хуряалгын эхилтэр адуу малдаа тэжээлэй бата бэхи база байгуулхын түлөө аймагай түрүү колхозууд оролцосо ехэтэйгээр тэмсэнэ. Жэшээлхэдэ, XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз июлиин 27 хүрэтэр 829 гектар сабшалангайнгаа ногоо хуряажа, 5486 центнер үбһэ сомоһон байна. Тус артелиин сенокосилкын машинистнууд Даша Сыренов, Доржи Цыбиков, Доржи Дашкинов ба бусад үдэр бүри хоёр нормо дүүргэнэ. Эндэхи гар хажууршад 10 хоногой хугасаа соо 302 гектарай үбһэ сабшаа. Б. Буханаев, Д. Ангаев, Б. Маланханов гэгшэд даалгабаряа 150—250 процент хүрэтэр дүүргэдэг юм.

Мүн «Победа», «Улаан Тооро» ба бусад колхозуудтахи тракторна сенокосилкануудай агрегадууд амжалтатайгаар ажаллажа, нормоёо 200 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Зүгөөр, эндэхи колхоз бүхэн иимэр ажалланагүй. Үбһэ хуряалгаяа болошогүйгөөр оройтожо эхилһэн колхозууд үбһэ тэжээл бэлэдхэлгые ехээр унжагайруулжа байна. Энээндэ баримта болгон, «Красный пахарь» колхоздохи ажалай эмхидхэлые хараад үзэе. Артелиин гар хажууршад ба тармууршад нэгэ газарта олоороо обоорон ажалладаг байба. Тэдэнэр сабшаха ба тармахадаа үбһэнэй ехэ гээлтэ гаргана. Тэрээнһээ гадна, олонхи үбһэшэд ажалайнгаа нормые мэдэдэггүй байна.

Хэрбээ үдэр бүри хуряагдаһан участогуудые бригадирнуудай тушаан абаад, шанартань сэгнэлтэ үгэдэг байгаа һаа, гээлтэ ба бусад дутуу дунданууд гарахагүй һэн.

Гадна, «Политотдел» колхозойхид бухаллаһан үбһеэ сомонгүй үжөөжэ, гутаажа байна.

Үбһэ хуряалгые хурдадхажа, колхозно малажалда садхалан үбэлжэлгэ хангахын тула, аймагай хүтэлбэрилэгшэд зохихо хэмжээнүүдые дары абаха уялгатай.

Х. Николаев.

Гурба удаа һааһанай ашаар

Һүнэй валова абтасые дээшэлүүлхын ба гүрэндэ һү тушаалгынгаа түсэбые түргэн дүүргэхын зорилгоор, Бичурын аймагай «Искра Ильича» колхозой һүнэй товарна фермын һаалишад үнеэдээ гурба удаа һаалгые эмхидхэһэн байна. Үнеэдые гурба удаа һаадаг болоһоной ашаар һүнэй гараса үдэр бүри 30 процентээр дээшэлээ.

Жэшээлхэдэ, тус фермын һаалишан Парасковья Мякотина үдэр соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 6 литр һү һаадаг байһан юм. Мүнөө үнеэдээ гурба һаадаг болоһонһоо хойшо үнеэн бүриһөө үдэр бүри 8 хүрэтэр литр һү һаана.

Фермын мүн бусадшье һаалишад урдынхидаа орходоо нилээд ехэ һү һаадаг болонхой. Үнеэдые гурба удаа һаадаг болоһон ябадал гүрэндэ һү тушаалгынгаа темпые эрид дээшэлүүлхэ арга боломжо «Искра Ильича» колхоздо олгобо.

А. Шулуков.

Хуряалгада һайнаар бэлэдхэнэ

Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түмэршэ дархашуул нүхэд Ц. Батуев ба А. Шаданов гэгшэд 25 сенокосилка ба 35 морин тармуурнуудые эрхим шанартайгаар заһабарилһан байна. Мүнөө тэдэнэр таряа хуряалгын зэбсэгүүдые һайнаар заһабарилжа, дүүргэхэ болоод байна.

Д. МАДАСОН

Кяхтадахи музей

(Түгэсхэл. Эхиниинь манай газетын июниин 18 ба 28-най номернуудта)

Музейн доодо дабхартахи коридор соогуур олон шкафууд ба экспонадууд байна.

—Энэ шкаф соогууртнай юун байдаг юм?—гэжэ хэдэн хүнүүд Радион Филипповичһээ асууна.

—Манай музей Кяхта шадархи һургуулинуудта ехээр туһалдаг, хүдэлмэриинь хамһалсадаг юм. Энэ шкаф соогуур һургуулиин программада тааруулһан, харуулан ойлгуулха пособинууд бии.

—Ботаникын, зоологиин, минералогиин, геометриин, алгебрын, түүхын, географиин экспонадууд бии. Һурагшад ном соо уншаһанаа эндэ бодото бэеэрэнь харана. Энэ шкаф соо манай музейн хүдэлмэрилэгшэдэй суглуулһан гербаринууд байдаг. Энэ шкаф соо эхин һургуулиин һурагшадай үзэхэ шубууд, ангууд ба тэдэнэй үндэгэнүүд, байра уурхайнууд бии.

Манай социалистическэ таряанажалые хоролдог зумбараа, хулгана, жэрхи, харха гэхэ мэтэ амитад, мүн малажалай дайсад—шоно, доргонууд эндэ байна. Мүн манай хүдөө ажахыда ехэ туһа хэдэг туун, турлааг, хүхы, тоншуул, хүхэсэсэгы гэхэ мэтэ олон шубууд һууна.

Выставкын, суглаанай ехэ зал бии. Энэ зал соонь үе үе болоод выставкэнүүд эмхидхэгдэдэг юм.

«1905 оной революциин 20 жэлэй ой», «Декабристнуудай буһалгаанай 100 жэлэй ой», «Сталинска Конституци», «Нүхэр Сталинай 70 наһанай ойдо», «Максим Горькиин 60 жэлэй ойдо», «А. С. Пушкинай түрэһөөр 150 жэлэй ойдо» гэһэн ба СССР-эй, РСФСР-эй, БМАССР-эй Верховно Соведүүдэй һунгалтануудта, БМАССР-ые сагаан гвардеецүүдһээ сүлөөлһөөр 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан гэхэ мэтэ олон материалнууд энэ зал соо, фотографи дээрэ буулгагданхай байдаг.

Һунгалтануудай үедэ тус зал соонь хододоо агитпункт нээгдэдэг. Тэндэ политическэ темээр ба байгаалиин, географиин, этнографиин, түүхын, археологиин, антропологиин, климадай, гидрологиин асуудалнуудаар, шажан тухай ба бусад олон лекцинүүд болодог юм.

Мүнөө энэ зал соонь Гүрэнэй географическа обществын Кяхтын таһагай гэшүүдэй суглаан болодог. Тус обществын таһаг Кяхтада музейн эмхидхэгдэһэнэй һүүлээр, 1894 оной июлиин 13-да нээгдэһэн юм. Энэ таһаг нилээд ехэ хүдэлмэри хэһэн байна. Политическэ сүлэлгэдэ Сибирь ерэһэн эрдэмтэ Д. А. Клеменц гэгшэ Минусинск шадараар, Саянай сарьдагаар, Монголоор экспедицидэ ябахадаа музейдэ экспонадуудые суглуулжа, бэлэглэһэн юм. Мүн ботаник (советскэ үедэ академик болоһон) И. В. Полибин Хинган ошоһон экспедицитэй ябахадаа Кяхтые тойрон ургамалнуудые шэнжэлжэ, «Кяхтын географическа обществын таһагай зохёолнууд» гэжэ номдо олон статьянуудые бэшэһэн байгаа.

Мүн обществын таһагта инженер Владимир Афанасьевич Обручев (мүнөө академик, Сталинска шангай лауреат) хүдэлмэрилсэжэ, «Селенгинскэ Даури» гэжэ ном бэшэһэн юм. «Селенгинскэ Дауринь» Сэлэнгэ мүрэнэй бассейн шадар байдаг газарые хэлэнэ. Энэ газар Монгой (Түнхэнэй аймагдахи), Обоосорой, Мүнхэ Саридагта тулаһан дабаанһаа абаад, Хамар Дабаагаар хойто тээгээ хилэлһэн, зүүн тээгээ Улаан Бургааса гэдэг хадаар, Ябалантын нюргаар, урда, баруун талануудаараа — гүрэнэй хилээр хүреэлэгдэнхэй. Энэ иимэ ехэ газарые геологическа, орографическа талануудаарнь анха түрүүн нэгэдхэжэ, Обручев шэнжэлһэн байна. Мүн врач Ю. Д. Талько-Гринцевич 1892 он хүрэтэр археологическа, антропологическа шэнжэлгэ хэжэ, юрын врачһаа профессор болоһон байгаа.

—Библиотекыемнай хараха гүт?—гээд, музейн фондые даагша Алевтина Николаевна библиотекэеэ нээбэ. Алевтина Николаевна энэ музейдэ олон жэлдэ һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан юм.

— Библиотекэмнай энэл даа, манай библиотекэ 1894 ондо эмхидхэгдэхэдээ 84 номтой байгаа. 1914 ондо 3.891 номтой болоо. Имагтал Советскэ засагай ашаар өөрын бюджедтэй болоһоор номнай угаа олон болоо. 1928 ондо 8.813 номтой, 1940 ондо 13.482 номтой байгаа, мүнөө 17 мянга гаран номтэйбди. Эдээн соомнай тон шухала номууд олон юм. Һонирхоо халатнай, би харуулхаб. Нэгэ зла хүлеэгты — гээд, Алевтина Николаевна түлхюурнүүдээ шалгана.

Олон номуудай дунда, ехэ нарин нигта гараар суглуулжа, номер номероороо эмхидхэгдэн оегдоһон зузаан журнал, газетэнүүд ябталаатай байна. Алевтина Николаевна олон номуудые гаргажа стол дээрэ табина.

— Энэ хадаа Россин наукануудай Академиин 1794 ондо гаргаһан «Естественнэ түүхын эхин байгуулалга» гэһэн гаршагтай, 404 хуудаһатай ном. 1770—1780 онуудта гараһан номуудшье бии. 1846 ондо гараһан «Үбэлэй ордоной сэрэгэй галлерей» гэжэ олон зурагтай альбом соо, 1812 ондо Эсэгэ ороноо хамгаалһан генералнууд олон, тэдэнэй дунда Кутузов, Раевский, Багратион ба бусад ехэ алдаршаһан полководецууд байна.

Бурят-Монголой түрүүшын эрдэмтэ Доржи Банзаровай бэшэһэн «Харын шажан, бурядуудай бөөгэй мүргэл» гэжэ ном, Банзаровай статьянуудтай журналнууд бии. Бурят-монгол хэлые ород эрдэмтэдэй шэнжэлһэн номууд, словарьнуудшье байдаг.

Дэлхэйн эгээл ехэ материк — Азиие ород эрдэмтэдһээ ондоо хэншье һайнаар шэнжэлээгүй юм. Монгол, Түбэд, Хитад гүрэнүүдэй эльһэн гоби тала, үндэр хаданууд эрдэмтэдтэ мэдэгдээгүй байгаа. Манай алдарта аянша географууд: Пржевальский Николай Михайлович, (1839 — 1888), Потанин Григорий Николаевич (1835—1920), Козлов Петр Кузьмич (1863—1935), Грумм-Гржимайло Григорий Ефимович (1860—1936), Певцов Михаил Васильевич (1843—1902), Кропоткин Петр Алексеевич (1842 — 1921), Черский Иван Дементьевич (1845 — 1892), Роборовский Всеволод Иванович (1856 — 1910), Потанина Александра Викторовна (1843 — 1893), Комаров Владимир Леонтьевич (1865 — 1945) гэгшэд Азиин географие Байкалһаа урагшань Түбэд хүрэтэр нилээд шэнжэлһэн байна. Мүнөө мэндэ ажаллажа байгшад: Обручев Владимир Афанасьевич, С. И. Огнев, А. Н. Формозов, Эм. Мурзаев ба бусад ехэ аянда ябажа, тус оронуудые нилээд шэнжэлэн, олон номуудые бэшэһэн байна.

Монгол, Түбэдөөр, Хойто Хитадаар, Цайдам, Куэнь Лунь, Кашгари, Джунгараар 1870 онһоо 1886 он хүрэтэр дүрбэ дахин мореор, тэмээгээр, һарлагаар ябажа, Н. М. Пржевальскиин шэнжэлэн бэшэһэн номуудыень харагты. Николай Михайлович табадахяа аянда гаража ябаһаар Тянь-Шань хадын хормойдо Караколдо (мүнөө Пржевальскидэ) наһа бараа һэн. Н. М. Пржевальский олонхи аяндаа манай Кяхтаар ябаһан байгаа. Аянда ябахадаа Кяхтада һараар тогтожо, бэлэдхэл хэдэг байба. Хариин газараар олон жэл аянда ябаад Кяхта ерэхэдээ, өөрынгөө газар дээрэ гэшхэбэб гэжэ ехээр баясадаг байгаа. Николай Михайловичын шаби, манай гүрэнэй алдарта аянша Петр Кузьмич Козловой гараараа бэшэжэ манай музейдэ бэлэглэһэн олон номууд эндэ байна. П. К. Козлов Пржевальскиин хоёр аянда ябалсаад, үшөө өөрөө оло дахин Азяар (1883 онһоо 1926 он болотор) ябаһан байна. Ябаһан газарнуудынь — Монголой губи, эльһэн гоби тала, Зүүн Туркестан, Хуан-хэ, Янцзы, Мэконг мүрэнэй эхин болоно. П. К. Козлов дотоодо Монголой газартахи Эдзэн голой эрьедэ 1908 оной мартын 19 үдэр өльһэндэ дарагдаһан Хара Хото городые олоо һэн. Хара Хото хадаа Урдань Си-ся тэжэ тангад зоной гүрэнэй столицань байгаа. Энэ гүрэн XII—XIII зуун жэлнүүдэй үеэр хүгжэжэ байһаа гэжэ үльгэр домогто бэшэгдэнхэй.

Хара хотые (городые) малтахадаа П. К. Козлов урдын элдэб үнэтэ юумэнүүдые олоо. Тэдэнэй тоодо 7 хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн хоёр мянга гаран номтой библиотекэ, картинанууд, статуйнууд, бүд, мүнгэн ба бусад юумэнүүд байгаа. Азиин хуурай климадтай газарай эльһэн соо хэдэн зуугаад жэлдэ эдэ, юумэнүүд хэбтэбэшье, барандаа бүтэн бүхэли, гэмтээгүй байба.

1926 ондо П. К. Козлов Монголой Улаан-Батор столицын хойнохи Хара мүрэн шадар байдаг Ноён-Ууладахи кургануудые малтажа, материальна культурын һонин юумэнүүдые олоһон байна. Мүн энэ экспедициин үедэ П. К. Козлов гоби эльһэн талын хойто захаһаа урда сагай носороогой толгойн яһа, жирафын, урдын мориной ба бусад амитадай яһа элбэгээр олоһон байна. Энээн дээрэһээ харахада, урдань Монголой газарта халуун тропическа газарай ангууд байһан болоно.

— Алевтина Николаевна, Танай библиотекэ соо Пржевальскиин, Козловой һурагшадай номууд бии гү?

—Юу хэлээбтэ! Олон ааб даа. Харагты, энэ зузаанууд номууд—М. В. Певцовой, В. И. Роборовскиин бэшэһэн номууд. Советскэ үедэ Бурят-Монголые, Азиие шэнжэлэгшэд тэдэ алдарта аяншадай һурагшанарбди гэдэг. Энэ табяад номуудые манай алдарта эрдэмтэ академик Владимир Афанасьевич Обручев манай музейдэ бэлэглэн эльгээһэн байна. Эдэ—академик В. Л. Комаровай номууд. Мүн зоологууд А. Н. Формозов ба С. И. Огневой, геолог-географ Эм. Мурзаевай номууд бии. Автографтай номуудые тоолоо һаа, манай музейдэ мянга шахуу болохо.

Мүн манай библиотекэдэ олон гүрэнүүдэй географическа, этнографическа, түүхын археологическа обществонуудай хэблэһэн номууд бии.

—Танай музей арад зонтой хэр холбоотой бэ?

—Һайн холбоотой байхабди. Энэ музей соохи экспонадуудай зариманиинь—зоной бэлэгүүд юм. Урдань хасагууд, бурядууд, монголнууд музейдэ ерэхэдээ нэгэ-хоёр бэлэг асарагша һэн. Мүнөө колхознигууд, хүдэлмэришэд, албахаагшад, һурагшад хододоо юумэ асардаг, почтоор эльгээдэг. Манай музей зондо хододоо консультаци үгэдэг, һайндэрнүүдэй, политическэ кампаниин үеэр музейдэмнай выставкэ нээгдэдэг,—гээд, Алевтина Николаевна нюдэнэйнгөө шэлые заһана...

Музейн сад соо 4—5 хүн хөөрэлдэжэ байба. Эдэ—колхознигууд хэбэртэй.

—Радион Филиппович, Та энэ жэлдэ олон һалаата шэнииксэеэ хэр ехээр тарибат?—гээд нэгэ колхозник асууба.

—Бидэ ехээршье таряагүйбди. Туршалгынгаа участогта таряад, үлөөшэ үрһыень колхозуудта үгэгшэбди. Танай колхоз хэды колос абаашаа бэлэйт?

—Долоон колос абажа таряа һэмди. Тэрэмнай һайн эхилжэ гараад, мүнөө метр багтай ута болоо. Мүнөөхи «Теф» үбһэмнайшье һайнаар ургажа байна.

—Арба гаран колхозууд таряанай, ногооной үрэ абаа һэн, гадна энэ жэмэстэ модоной үрэ ехэ олон колхознигууд, албахаагшад, һургуулинууд абанхай. Хаа хаагуурхи туршалгын участогууд манай садһаа үрэ нилээд абаһан байна. Вишня, яблоня, крыжовник, малина, зэдэгэнэ, гэхэ мэтэ жэмэс садсоомнай олон боложо байна.

Академик Обручевой нэрэмжэтэ Кяхтын музей экспонадуудаараа Сибириин областной музейнүүдтэй зэргэлмээр. Теэд, дутуу дунда зүйлнүүд тэндэ үшөөл олон. Манай республикын ургажа, хүгжэжэ байгаа промышленность дутамагаар эндэ харуулагдана. Жэшээлхэдэ ПВЗ, мяха-консервын комбинат, сахарна завод, г. м. предприятинууд бүришье харуулагданагүй.

Библиотекэнь баян болобошье, гуримдаа хүсэд ороодүй, картотекэдэ олон номуудынь буруу оронхой, библиографическа хүдэлмэринь ехэ дутагдалтай. Эдэ дутуунуудые усадхалга хадаа музейн хойшолуулшагүй хэрэг. Һүүлэй үедэ ажаллажа байһан археологическа экспедициин экспонадуудые багаар харуулна.

Тус музей Кяхтын оршон тойроной түүхын, байгаалиин һонирхолтой газарнуудые бүридхэдэг туладаа, аймагай дэлгэрэнгы картатай ба аймаг соо туристануудай аяншалга хэхэ маршрудтай байха ёһотой. Аймаг соонь үзэхөөр, харахаар, һонирхохоор юумэнүүд олон. Жэшээлэн хэлэхэдэ, алдарта аяншадай аянда бэлэдхэл хэхэдээ, бусажа ябахадаа тогтоһон гэрнүүд Кяхтада бии юм. Революционернууд Масков, Жданов, Навимов гэгшэдэй байһан гэрнүүд, мүн 1919 ондо Сүхэ-Батор ба Чойбалсанай ударидалга доро Монгол арадай революционно партиин нэгэдэхи съездын болоһон гэр бии. Аянша Потанина Александра Викторовнагай могила гэхэ мэтэ байдаг. Бага-Заряа гэжэ хабсагайда, мүн «Улаан табангууд» колхоз шадархи Хана-Шулуун гэжэ хабсагайда байһан зурагууд һонирхолтой.

Советскэ Союзай гүрэнэй географическа обществын Кяхтын таһаг болбол Бурят-Монголой Гүрэнэй культурын институдтай хамтаржа, Кяхта городой түүхые ба Кяхтын оршон тойрон байһан түүхын зүйлнүүдые үшөө гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

Цыден-Жап ЖИМБИЕВ

БАЯН НУГА*)

(ПОЭМЭ)

9.

Һүни түдэм һааража
Һүртэй һалхин бололой.
Мүнөө суглаа зарлажа,
Мүнхэ өөрөө гаралай.
Байшан гэр соо зэнхитээд,
Бүгшэм бэшэ дулаахан.
Ханын лозунг зурагууд
Хүнэй хараа буляаһан.
Ягаан бүдөөр бүрэтэй
Һаал столой хоёр тээ
Һууһан, байһан хүнүүднай
Шатар, дойбод табинад.
Шэнэ журнал, газетэ
Шэмээгүйгөөр уншанад,
Бадын голой газаа тээ
Болоо һонин дууланад.
Үлзы аглаг оромнай
Үдэр бүри һалбарна,
Орон түбиин арадай
Одон болон мандана.
Гэзэн золтой омогтой
Ганса бодол тэдэнэй
Ганиг зүрхэ холбоно,
Габьяа тээшэнь урялна.
Бальжан фронтовигуудтай
Бардам дуун хөөрэлдөөтэй.
Зуутай тээдэйм ханалтай
Зугаална Дулматай.
Зүүн баруун захынхид
Заа етэгүй сугларбал.
Мэдэг-хээтэй радистка
Микрофоноо тодхобол.
Хүлеэлгэһэн үбһэшэд,
Хүри улаан бэреэдүүд
Хүгтэй, эльгэ хаталдан
Хүйтэ һабан оробол.
Хонхын абяан ханхинажа,
Хүүеэ шууяан нам болоо.
Хамар дээрээ шэл хэжэ
Хоолой заһаа Дампилов.
«Нүхэд, зомнай бултаараа...
Наашаа һууе!»—нигэжэ
Сортой галтай суглаагаа
Сортой үгөөр тайлажа,
Хэдэн һарын туршада
Хэһэн ажал тухайда
Тоботой тоосоон элидхэл
Тобшоор хэжэ эхилбэл,
Түрүү заршам амжалта,
Дутуу дунда байдалаа
Дунлэн хэлээд, удаадань
Дулмын үүсхэл тунхаглаа.
Дүхэригэй һүүдэтэнь
Дүүхэй һууна гасуутан,
Сууда гараа «һүйдхэлынь»
Суглаанай гол асуудал.
Бүрин һонор сээжэндэнь
Бурма охин үйрһэндэл,
Багтүй хүндэ шалгалта
Барихаяа байһандал.
Өөрэйнь ээлжээн тудажа,
Улайн ербэн бодобо.
Үнеэ хойшонь хаялжа,
Өөрэхэнөөр үгэлбэ:
«Үеын нүхэд! Таанадни
Өөһэдөө һайтар мэдэнэт.
Элдэб олон юумые
Эндэ шашаад яахамниб.
Үнгэргэшэ жэлэйнгээ
Үлүү баян таряае
Колхозойнгоо полинигоо
Гектар бүринь хубаае,
Арай гэжэ түд-тудһаань
Арбаад центнер абтаалдаа,
Тэрэ Баян-Нугаһаа
Дүрбэ дахин дорол. Тэзд
Ямар аргаар бэшэндэнь
Адли жэгдээр ургуулхаб?..
Түхэреэнжэл соо ходо
Түхеэрэлгэ эрхилхэ,
Эртын хирмаг саһыше,
Һүүлшын хайнаг уһыше
Хэрэглэжэ шадаха,
Хохир шэбхэ тараах
Шэдээ сэбэр хүрэнгэ
Шэлэн илган угааха,
Гэхэ мэтын ябуулга
Хэхэ гэшэ шухала.
Мичуринай һургаалаар
Байгаалиие хубилган
Алтан захяа заабаринь
Ажалтаяа ниилүүлбэл,
Огторгойһоо «хайрые»
Огто нэгэш хүлеэнгүй,
Үльгэр жэшээ таряае
Ургуулхамнай дамжаггүй.
Түгэлдэрхай, эдээнии
Түхэйлбалтнай һайн байгаа».
Түрүүлэгшэ обод гэн
Дороо бүтүү хараагаа:
«Дуулыт, намай номнохонь
Дутаал... Яагаа һөөл юмэб»:
Дүхэхэн үгэ багтааһан
Дуунууд олон болонод.
Иинэер байтар хүдөөгэйм
Эрид зоной зүблөөнинь,
Эрье дүүрэн үергэл,
Эршэ олон булгилбал.
Хада уула урбуулаад
Хаяшхихоор ольһотой
Комсомолой гэшүүдэй
Хонгёо үгэнь солгёотой.
Хэршэе доро эрхэтэй,
Хэдыш дарүү байбашье,
Баран зоной хөөрэлдөө
Бальжан таһа шүүрэжэ,
Таагүйрхэһэн галстугаа
Татаад һула болгобо.
Хүдэр хара. Мундуугаар
Хүлеэн татаад бодобо.
Һанаан танай—Сэлэнгэ.
Һайнаар сэгнээд үзэгты.
Дулмын амба һэдэлгэ
Дэмы хэрэг хэбэргүй.
Иимэ үргөөр далаймаар,
Тиимэ рекорд сохимоор,
Һэмүүн газар хоморшог,
Һоёо манай мохоошог.
Зайдан Майлы абагты,
Зоргон соогоо элдэгты,
Зря дэмы гэһэндэл
Зохин хөөрэн байхадань,
«Тэндэ Баян-Нугаһаа
Доро бэшээр ургахал,
Ехээр һанаа бү зобоо—
Гэжэ Дулма торгобо.
Удаа тээһэнь Һамь-Жаб
Үгэ эрин абажа,
Ушарһанхан гансадаа
Урмаа ехээр хухараад,
Хойрог алдуу эндүүгэнь
Хургаа даран тоолобо.
Хойшо татан байһыень
Хайрагүйгөөр шүүмжэлбэ.

(*Үргэлжэлэлынь дахяад гараха*)

*) Үргэлжэлэл. Эхниинь июлиин 23, 28-най ба августын 1-нэй номернуудта).

„Языкознанида марксизмын тухай" И. В. Сталинай зохёолнууд голландска журналда толилогдоо

ГААГА, августын 3. (ТАСС). «Языкознанида марксизмын тухай» гэһэн И. В. Сталинай зохёолнуудые толилһон «Политика ба Культура» гэжэ голландска журналай ээлжээтэ номер гараба.

АВСТРИЙСКА ЗАЛУУШУУЛ ОРОД ХЭЛЭ ШУДАЛНА

ВЕНА, августын 3. (ТАСС). Австрин залуу һурагшадород хэлэ шудалалгые ехээр һонирхоно. Дунда һургуулинуудтаород хэлэ шудалагшадай тоо 13 мянга болоо. Венын элдэб һургуулинуудай 4 мянга үлүүтэй һурагшад, мүн провинцинуудтахи 8 мянгаһаа дээшэ һурагшадород хэлэ шудалжа байна.Ород хэлэ зааха багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ курсанууд эмхидхэгдээ. Энээндэ 70 тухай багшанар хабаадаба.

ХИТАДТА БАЯН УРГАСА ХУРЯАНА

ПЕКИН, августын 3. (ТАСС). Хитадай олон провинцинууд ба районуудһаа баян ургаса хуряажа байһан тухай мэдээсэлнүүд ороно. Фуцзянь, Цзянси, Хунань ба Хубэйээ абтаһан мэдээсэлһэнэй соо хэлэгдэһэнэй ёһоор, энэ жэлэй ургаса нёдондонойхиһоо 10 процентээр ехэ байна. Фунзянь провинцида һүүлэй 20 жэл соо шэнинсын үзэгдөөгүй үндэр ургаса хуряагдаа. Гектар бүриһөө 26,3 центнер шэнинсэ абтаба. Хэнань провинцида шэнинсэ һайнаар ургаа.

Шанси провинцида таряа хадалга дүүрэжэ байна. Эндэ мүнөө жэлэй ургасань үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 16 процентээр дээшэ байха юм. Таряашадта сортовой хүрэнгэ үгэһэн дээрэһээ ургасань дээшэлһэн байна.

Хитадай зүүн хойто нютагуудта намарай шэнинсэ хадажа эхилээ. Мүнөө жэлдэ эндэ зуу мянган гектарта намарай шэнинсэ тарихаар хараална. Эдэ районуудта намарай шэнинсэ ехээр тариха ябадал хадаа Хитадай зүүн хойто районуудта хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэхи томохон алхам мүн.

УРДА КОРЕЯЫН ЗАЛУУШУУЛ АРАДАЙ АРМИДА ОЛООРОО ОРОНО

ПХЕНЬЯН, августын 3. (ТАСС). Пхеньянска радиогой дамжуулһанай ёһоор, американска интервентнүүдые үгы хэхэ байлдаануудта хабаадалсахын тула фронтдо һайн дураараа ошохые хүсэһэн залуушуул Урда Кореяын Канвон провинцида тон олон. Июлиин 29-дэ корейскэ 2 мянга үлүүтэй залуу патриодууд фронтдо эльгээхые гуйһан мэдүүлгэ үгэбэд.

Кореядэхи событинууд

Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командованиин мэдээсэл

ПХЕНЬЯН, августын 3. (ТАСС). Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командовани августын 3-най үглөөгүүр нигэжэ мэдээсэбэ: Арадай армиин частьнууд бүхы фронтнууд дээрэ американска ба лисынмановска сэрэгүүдтэй хатуу шангаар дайлалдажа үргэлжэлээ.

Чире (Дзёбури) районоо Арадай армиин частьнууд американска ба лисынмановска сэрэгүүдэй хэһэн хэдэ хэдэн контрдобтолгонуудые гэдэргэ сохижо, дайсаниие ехэ гэмтэлдэ оруулаа. Чире (Дзёбури) районоо болоһон байлдаануудта Арадай армиин частьнууд дайсанай олон тоото солдатуудые хюдаһан ба шархатуулһан байна. Ехэ трофейнууд абтаа.

Чиньчжу (Синсю) гэдэгые сүлөөлһэн Арадай армиин частьнууд дайсанай эсэргүүсэлтые сохижо, добтолгоо үргэлжэлүүлэв.

Кореядэхи дайнай ябуулганууд

НЬЮ-ЙОРК, августын 3. (ТАСС). Кореяһаа ба Токиоһоо американска хэблэлнүүдэй мэдээсэлнэй ёһоор, американска ба Урда Кореяын сэрэгүүд 15 миль сухарижа Нактонган (Ракуто-ко) мүрэнэй нүгөө талада позици эзэлбэ.

Мүнөө үедэ американска сэрэгүүд Урда Кореяын бүхы территориин 10 процентһээ багые эзэлжэ байна, тиихэдэ обороны лининь Пусанһаа (Фузан) баруугаар 40 милиин газаарай гарана гэжэ «Юнайтед пресс» агентствын корреспондент тэмдэглэнэ.

Ассошиэйтед пресс агентствын корреспондентын заһанай ёһоор, Хойто Кореяын сэрэгүүд Кымчхоняһаа урдуур 8 мильдэ сухарижа ябаһан американска нэгэдэхи морито сэрэгэй (мотомеханизированна) дивизиие хүсэтэйгөөр түринэ.

Американецууд корейскэ арадта концентрационно лагерь байгуулна

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Хэблэлэй мэдээсэлнүүдһээ харахада, Кореядахи американска интервентнүүдэй командовани бол гадаадын булимтарагшадта корейскэ арадай эсэргүүсэһэн зэбсэгтэ эсэргүүсэлтэһээ сошордоод, бүгэдэарадай партизанска хүдэлөөнтэй тэмсэхын тула жэгшүүритэ муухай аашануудые гаргажа байна.

Кореяһаа «Нью-Йорк Таймс» газетын корреспондент Джостоной эльгээһэн мэдээсэлһээ харахада, мүнөө американска интервентнүүдэй эзэлжэ байгаа территори дээрэ концентрационно хэдэн лагерь байгуулагдаад, тэндэ олон мянган корейцүүд хаагданхай байха юм. Лагерьнуудта халдабарита үбшэн дэлгэржэ байна.

(ТАСС).

Японско засагаархид Япониин компартиин хүтэлбэрилэгшэдые бэдэржэ байна

ШАНХАЙ, августын 3. (ТАСС). Япониин компартиин 9 хүтэлбэрилэгшэдые бэдэрэлгэ үргэлжэлһөөр гэжэ Токиоһоо мэдээсэнэ. Гүрэнэй полици хадаа энэ бэдэрэлгэдэ 25 мянган полицынхидые хабаадуулаа. Токиодо 30 тухай тагнуулшад бэдэрэлгэдэ хабаадалсана. Компартиин 9 хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэнэйншье байһан газарые мэдээсэжэ үгэһэн хүндэ 100 мянган иен шан үгэхэ юм ха гэжэ «Иомиури» газетэ мэдээсэнэ.

Баруун Германида ехэ манёврнууд хэгдэнэ

БЕРЛИН, августын 2. (ТАСС). Ганновераһаа «Нейес Дейчланд» газетын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, Доодо Саксонидо мүнөө хэгдэжэ байгаа сэрэгэй манёврнууд хадаа дайнай хойто тээ болоһон эгээн ехэ манёвр мүн гэжэ хэлэгдэнэ. Тэрээндэ англиска, датска, норвежскэ 15 мянга тухай сэрэгүүд ба олон тооһо танкнууд хабаадалсана. Манёврнууд Хойто-атлантическа агрессивнэ пактда хабаадаһан оронуудай олон тоото офицерүүд байлсана.

Бельгидэхи байдал

ГААГА, августын 2. (ТАСС). Льеж город трауртa байна гэжэ «Де Ваархейд» газетэ бэшэнэ. Леопольдин жандармынхидай городто алагдаһан гурбан хүдэлмэришэдые хүдөөлүүлгэ болоо. Алуулһан нүхэдэйнгөө хуурсагай дэргэдэ ябажа, хэдэн мянгаад хүдэлмэришэд өөһэдынгөө һүүлшын уялые үгэн гараха зуураа, алууршадые хэһээхэ байнаа тангариглаба.

Лондондо политическ[а] демонстраци хоригд[обо]

ЛОНДОН, августын 3. (ТА[СС]). Политическэ демонстраци[...] тые лондонско полици дахи[...] һараар хорёо гэжэ Рейтер а[...]ство дамжуулна.

1948 оной апрельдэ Лон[...] хэдэ хэдэн районуудта по[...]ческэ демонстраци хэхые т[...] шинхээ хориһон юм. Тэрэна[...] лээр, энэ хорилгонь Лонд[...] бүхы районуудта зорюул[...]н.

Хэрбээ багахан забһарлал[...] дые тоолоогүй һаа, политич[...] демонстрацие хорило ходо[...] сэндээ байгаа. Энэ хори[...] дотоодын хэрэгүүдэй Ми[...] Чатер Ида гэгшын һайша[...] хэгдээ.

США-дахи сүүдэй тер[...]

НЬЮ-ЙОРК, августын (ТАСС). Американска компа[...] 11 лидернүүд тушаа гаргаг[...] жэгшүүритэ приговорые США[...] апелляционно сүүд батала[...] диныи судьянуудай мүрөөр [...] һан апелляционно сүүдэй [...] нар Хэнд, Суэн ба Чейс [...] «США-гэй правительствые [...] унагааха зорилготой» «[...] хэһэндэ» компартиин лидер[...] гэмтэй байна гэһэн худал ба[...] тануудые дурдан, хуули ха[...] руулһан мэдүүлгэ толилоо.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮ[...]

Һаяхан американска пар[...] Сулын аэродромдо ошохо [...] түхеэрэлтэнүүдые Норвегиин [...] вангаредэ буулгаба.

* * *

Финляндида 3 һарын [...] тээ суудлэгдэһэн гитлеро[...] шпион Хеланен гэгшэ тэрьел[...] үгы болоо. Тэрэ шпионие [...] товалха тухай захиралта хо[...] дожо абтаа, тиин тэрээндэ [...] дэхэ арга олгогдоһон байна.

* * *

Мюнхендэ (Бавари) июль[...] соо 31 мянга 19 хүдэлмэр[...] ажалгүй байгаа.

* * *

Сирин обороны министе[...] вын мэдээсэхэнь хадаа июл[...] 31-дэ Дамаскада байгаа Си[...] агаарай хүсэнүүдэй команди[...] ша подполковник Мохаммед [...] сер гэгшые «танигдаагүй [...] алаһан байна.

* * *

Монголой уранзохёолшод[...] ветскэ уранзохёолшодой хэ[...] дэн зохёолнуудые монгол [...] дээрэ оршуулаа, үшөө оршуу[...] байна.

* * *

Мельбурндэ (Австрали) [...] «Анна Саллен» гэжэ шведск[...] роходой команда хадаа х[...] Корея худар ошохо гэжэ зах[...] һаань, манай пароход далай [...] дар гарахагүй гэжэ мэдүүлэ[...].

Эб найрамдалай, бэеэ даанхай байдалай ба демократиин түлөө!

(Дүтын ба Дундада Зүүн зүгэй арадуудай тэмсэл)

Дэлхэйн шэнэ дайнда бэлэдхэжэ, англо-американска империалистнууд Турцида, Саудовско Аравида, Сиридэ, Ливанда, Иранда болон Дүтын ба Дундада Зүүн зүгэй бусад оронуудта олон тоото сэрэгэй-стратегическэ базануудые байгуулжа байна. Шэнэ дай үүдхэгшэд эдэ оронуудай нефтяной ба бусад баялигуудыень буляан абаад, тэдэнэрэй дотоодын ба гадаадын хэрэгүүдтэ һэнгэргүйгөөр оролсохоһоо гадна, энэ «Дундада далайн», «Мусульманска», «Агууехэ Сирия», «Зүүн зүгэй» болон бусад агрессивнэ блогуудые байгуулха гэжэ оролдоно.

Гэбэшье Дүтын ба Дундада Зүүн зүгэй оронуудай арад түмэн дайнай хүнэһэн болохоёо хүсэнэгүй. Тэдэнэр дотоодын ба гадаадын хэрэгүүдтэ хамааралсаха ябадалда эсэргүү, оронииень дай үүдхэгшэдэй плацдарм болголгодо эсэргүү, агрессивнэ блогуудые эмхидхэлгэдэ эсэргүү улам эмхитэйгээр ба эрид шууд тэмсэдэг болоо.

Дүтын ба Дундада Зүүн зүгэй оронуудта национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн, эб найрамдалай ба демократическа эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэл шэнэ хүсэтэйгөөр дэлгэрбэ.

Эдэ оронуудай ажалшад капиталистическэ ба хахадфеодальна хатуу шанга мүлжэлгэдэ нэрбэгдэжэ байна. Салин хүлһэн тон бага. Харин концессионернүүдэй болон нютагай томо буржуазин түйлай ехэ олзо оложо байхадань, хүдэлмэришэдын хүнэй тэсэхын аргагүй муу байдалда ажаһуудаг ба хүдэлмэрилдэг байха юм. Жэшээлхэдэ, Абадан гэжэ Иранска нефтяной городой 40 мянган хүдэлмэришэдэй 10 мянганинь улица гү, али хада уулын хүмэгтэ байралан һууха баатай байха юм. Агаджарын нефтяной центрнүүдтэ хүдэлмэришэд оройгүй шабар хананууд соо һуудаг юм.

«Эттехаде милли» гэжэ иранска газетэ 1949 оной сентябриин 6-да Иранай ажалшан арадай ажабайдалые харуулха зуураа, нигэжэ бэшэнэ: «Хаанашье байһанаа бидэнэр мэдэнэгүйбди. Энэ хадаа хараалта хүнүүдэй орон шэнгеэр һанагдана. Министрнүүд болон депутадуудай хараһаар байтар һанги набта болоһон хүнүүд Тегеранда ордонуудай ханын жууда үлэсхэлэнһөө үхэжэ байхадань, заахан булэг хүнүүд ороните ба арадые дээрмэдэжэ байна».

Англо-Иранска нефтяной компаниин концессиин территори дээрэ расова дискриминациин политика ябуулагдана. Иранецуудтай адли мэргэжэлтэй ба хүдэлмэритэй англичанинууд иранецуудта орходоо 20 дахин үлүү ехэ салин хүлһэ абадаг юм.

Американска концессионернүүд хүдэлмэришэдые мүлжэхэдөө боголшологшодой методуудые хэрэглэнэ. Жэшээлхэдэ, Дахрандахи (Саудовско Арави) болон Бахрейнскэ аралнууд дээрэхи американска нефтяной концессинүүдэй территори дээрэ боголнуудые ажалда ябадал дэлгэрэнхэй. Американска «гэгээрүүлэгшэд» хадаа хүнүүдые сохижо хэһээхэ ябадал үргэнөөр хэрэглэнэ.

Дүтын ба Дундада Зүүн зүгэй буржуазно-помещигүүдэй зонхилхы бүлэгүүд хадаа арад олониитын интересүүдтэ урбажа, колонизаторнуудай агентура байһанаа улам ехээр элирүүлжэ байна. Помещигүүд ба томо буржуази хадаа арадай дайсад мүн гэжэ ажалшад эгэжэ байна. Англо-американска монополинуудай заабаряар томо буржуази ба помещигүүд хатуу шэрүүн хардалга мүрдэлгэ хэжэ, Дүтын ба Дундада Зүүн зүгэй оронуудай арадуудай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөние дараха гэжэ оролдоно. Тэдэнэр прогрессивнэ үзэлтэй хүнүүдые түрмэдэ хаана, демократическа ажал-ябуулагшадые буудан алана.

Гэбэшье, хэды хардалга мүрдэлгэ ба алалга хюдалгын болошо байбашье, Дүтын ба Дундада Зүүн зүгэй оронуудта демократиин хүсэнүүд ургажа, батажажа байна. Египедтэ, Суданда, Иракта Иранда ба бусад оронуудта национально-сүлөөрэлгын тэмсэл үргэн дэлгэрэн дайсатайгаар дэлгэрээ. Жэшээлхэдэ, Египет ба Суданһаа англиска сэрэгүүдые гаргахын түлөө, демократическа үндэһэ һуури дээрэ эдэ хоёр оронуудай нэгэдэхын түлөө арад олониитын хүдэлөөн нилээд үргэдөө.

Египет забастовкын долгиндо абтанхай. Энэ оной мартын түрүүшын хахадта Каиртахи механическа заводой хүдэлмэришэд, тамхинай фабрикын болон бусад предприятинуудай хүдэлмэришэд, трамвай ба автобусуудай кондукторнууд забастовко хэбэ. Александриин хүбэн болбосоруулгые предприятинуудай хүдэлмэришэд ба портын ашаа тээгшэд бодоһон байна. Продукт ба товарай үнэ сэн доошолуулхые, салин хүлһэ дээшэлүүлхые правительствоһаа эрилһэн ажалшадай демонстраци Каирта мүн лэ март һара соо болоо һэн.

Суданда национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн үргэн далайсатай болоо. Эндэ «Суданай прогрессивнэ национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн» ба «Суданска национальна конгресс» гэжэ политическэ организацинууд бии болоо. Конгресс болбол англо-американска империалистнуудтай тэмсэдэг гол политическэ партинуудые — «Суданай партие», «Эрхэ сүлөөгэй таһа барилгашадай партие», «Түрэл ахадүүнэрэй партие» нэгэдхэдэг байна. Эдэ партинууд 1948 оной ноябрьда англичанинуудай заабаряар үнгэргэгдэһэн, «хуули гаргалгын суглаан гэдэгэ болохо һунгалтанууд хабаадахагүйбди» гэжэ соносхоо һэн. Бүхы һунгагшадай 80 гаран процентнь тэдэ һунгалтанууд хабаадаагүй бэлэй. Һунгалтануудайхие үедэ, мүн тэдэнэй һүүлээршье антианглийска олон тоото демонстрацинууд болоһон байна. «Һунгалтанууд һунэг!», «Англиска колонизаторнууд һунэг!», «Англичанууд Суданһаа гаража тонилог!» гэһэн плакадуудые демонстрантнууд абажа ябаа.

Дүтын ба Дундада Зүүн зүгэй хүдэлмэришэн анги эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлдэ үгытэй таряашад союзнигтай байха юм. Эдэ оронуудай таряашад олонхинь газар уһанһаа хаһагданхай. Таряалангай газарай 80 процентнь феодалнуудай болон харин капиталистнуудай ба духовенствын гарта оронхой байха юм. Эдэ оронуудай таряашад империалистическэ дарлалтые ба феодальнопомещигүүдэй газар эдлэлые усадхахаар эрмэлзэжэ байна.

«Һүүлэй үедэ таряашад жандармеридэ улам бүри эсэргүүсэдэг, хуулида мэдэлэ үгэдэгтэй боложо байна. «Газар ба эрхэ сүлөө түсэнэбди» гэһэн эрилтэ бүхы орон дотор суурятана гэжэ «Тасвир» гэдэг турецкэ реакционно газетэ һаяхан мэдэрхэ баатай болоһон байна.

Үнгэрэгшэ жэлэй декабриин 2-то «Зафер» гэжэ турецкэ газетэ нигэжэ мэдээсэжэ һэн: «Абитноглу деревнидэ (Адана уезд) 700 таряашад нютагай помещигүүдэй 850 денюм (нэгэ денюм—913,3 кв. метр) газарые болон зарим хүби эдлүүриень буляан абаа». Тэрэ мэдээсэл соо саашань нигэжэ хэлэгдэнэ: «Зарим таряашадынь буляажа абаһан газараа хахалжа эхилээ. Шуһата тулалдаан болоо һаань, бэе бээ дэмжэхэ гэһэн тангаригые таряашад үгэһэн байна». Өөһэдынгөө эрхэ сүлөөгэй ба оронуудайнгаа бэеэ даанхай байдалай түлөө Дүтын ба Дундада Зүүн зүгэй арад олониитын тэмсэл хадаа эб найрамдалай түлөө, англо-американска империалистнуудта эсэргүү тэмсэлтэй зохилдуулан ябуулагдадаг юм.

Энэ оной март соо эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэизраильска нэгэдэхи конгресс болоо, нэгэн һаналаар баталан абаһан резолюци дотороо нигэжэ хэлэнэ: «Эб найрамдалые хамгаалха малай хүсэнүүдэй хүлөөн болбол Израилиие агрессивнэ база болгохо гэһэн ямаршье оролдолгодо эсэргүү тэмсэнэ, бэлэдхэгдэжэ байгаа Дундада далайн агрессивнэ пактда Израилиие оролсуулха гэһэн эрмэлзэлгэдэ эсэргүү тэмсэхэ байна».

Конгрессэй хүдэлмэрээ [...] һэнэй һүүлээр Израилиин сто[...] Тель-Авивада ажалша еврей[...] ба арадуудай нииты[...] демонстраци болоо һэн. Тель-Авив[...] газетэнүүдэй мэдээсэһэнэй [...] демонстрантнууд колонн[...] толгойдо нүхэр Сталинай [...] портрет болон «Бүхы дэлхэй[...] рэ эб найрамдал, социализм [...] прогрессые хамгаалагша [...] Сталин мандаха болтогой!», [...] ранлиин арад Сталинградые [...] гаалагшадта эсэргүү дайлал[...] гүйл» гэһэн транспарант[...] абажа ябаа һэн.

Һүүлэй үедэ Ливанда эб [...] рамдалай түлөө тэмсэл е[...] үргэдөө. Эб найрамдалай [...] баригшадай Бүхэдэлхэйн кон[...] сэл Саг үргэлжын комит[...] Стокгольмско Уряада гар т[...] бүхы орон дотор ябуулаг[...] байна. Эб найрамдалай тала [...] ригшадай Ливанска [...] юристнүүдэй демократическа [...] га, эхэнэрнүүдэй эрхые хамга[...] Общество ба демократ[...] профсоюзуудай Нэгэдэл энэ [...] панида эдэбхитэйгээр хабаа[...] сана. Арад олониитэ, мүн тэр[...] лэн, духовенствын зарим хү[...] урялда гар табилгые халуу[...] дэмжэнэ.

Англо-американска богоол[...] шодто эсэргүү тэмсэл хадаа [...] найрамдалай түлөө, оронууда[...] бэеэ даанхай байдалай болон [...] веренитэдэй түлөө, арадуудай [...] хын түлөө тэмсэлтэй нигтэ хол[...] той юм гэжэ Дүтын ба Дунд[...] Зүүн зүгэй оронуудай [...] улам улам һайнаар мэдэрдэг [...]жо байна.

Нурулла Мурат[ов]

Харюусалгатай редактор[ай] орлогшо Ц. Б. БУДА[...]

РЕДАКЦИИН АДРЕС: Улан-Удэ ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ Унэн). ТЕЛЕФОНУУД: отв редактора—23; АТС—1-80, зам. отв. редактора—7-85; отв. секретаря 3-23; отделов партийной и комсомольской жизни культуры и быта—4-52; пропаганды и агитации—7-85; сельского хозяйства промышленности и транспорта—6-84; переводов—3-23; писем трудящихся и информации—6-84 (2 зв.); объявлений 2-64 (2 зв.); Для междугородных переговоров—16.

Н—02357. Типография Управления полиграфии, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000